

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete 15 hp

Ett deltagande, för vem?

- En kvalitativ intervjustudie om gymnasieelevers deltagande i Idrott och hälsa 1

Jacqueline Aaby & Andreas Olsson

Handledare: Katarina Schenker

Examinator: Göran Gerdin

Termin: HT15

Ämne: Idrott och hälsa

Nivå: Avancerad nivå

Kurskod: 4IDÄ2E

Abstract

The aim of this study was to investigate, at first, why students in upper secondary school in Sweden participate or not in Physical education and health (PEH) and also find out what changes the subject need that can affect their participation. To get answers out of the investigation, we formulated questions about what preconceptions the students of an specific group have about participation and non-participation in PEH and what changes the subject need, according to the students, to become a subject for all students. The study was based on a qualitative method, by using interviews of ten students from Swedish upper secondary school. The students were from two schools in a medium-sized region and from different programmes.

The results of the study shows clearly that the content and the grades in PEH affects the student's participation, which was crucial to whether they felt they wanted to participate actively in the lessons or not. The grades were considered as important and affected the participation even though some of the students were not interested in the content, but they still did the things that the teacher demanded. Despite this, the attitudes towards the subject were positive among the interviewed students. The factors the students think can change the participation to more actively is implement more activities as dance, individual training but also, delimit ball sports. It seems like the interviewed students are searching for meaningfulness in the lessons of the subject with a link between the curriculum and grading criteria.

Keywords

Participation, non-participation, changes, Physical education 1, content, grades

Nyckelord

Deltagande, ickedeltagande, förändring, Idrott och hälsa 1, innehåll, betyg

Förord

Vi vill först och främst tacka varandra för ett gott samarbete som lett fram till detta självständiga arbete på avancerad nivå. Sedan vill vi framföra ett tack till vår handledare Katarina Schenker för all hjälp i arbetsprocessen med vår studie. Hösten har varit lång med många spenderade timmar på universitetsbiblioteket i Växjö, men nu är det självständiga arbetet i hamn och vi är glada och nöjda med slutresultatet. Trevlig läsning!

Andreas Olsson och Jacqueline Aaby, Växjö den 2 januari 2016

Innehåll

1 Inledning	1
2 Syfte och frågeställningar	2
3 Bakgrund	3
3.1 Idrottsämnets historiska utveckling	3
3.2 Betyg och frånvaro i Idrott och hälsa	4
3.3 Idrott och hälsa ur ett samhällsperspektiv	5
3.4 Sammanfattning	6
4 Tidigare forskning	8
4.1 Den fysiska aktivitetens betydelse för hälsan	8
4.2 Är Idrott och hälsa ett ämne för alla?	10
4.3 Elevers uppfattningar om Idrott och hälsa	12
4.4 Från passivt till ett aktivt deltagande	13
4.4.1 Ämnets innehåll – påverkan till ett deltagande	13
4.4.2 Förändring till ett aktivt deltagande	15
4.5 Sammanfattning	16
5 Teori	18
5.1 Diskursanalys	18
5.2 Diskursanalysens grund	19
6 Metod	21
6.1 Val av metod	21
6.2 Urval	21
6.2.1 Intervjuurval	23
6.3 Reliabilitet och validitet	23
6.4 Etiska aspekter	24
6.5 Genomförande	25
6.5.1 Förberedelser inför intervjutillfälle	25
6.5.2 Intervjutillfället	27
6.5.3 Databearbetning	28
7 Resultat och analys	29
7.1 Ämnets innehåll – ett ”måste” i deltagandediskursen?	29
7.1.1 Förändring mellan stadierna	30
7.1.2 Didaktiska val	31
7.1.5 Analys	32
7.2 Att delta i ämnet – att upprätthålla diskursen	35
7.2.1 Elevers inställning till ämnet	35
7.2.2 En aktiv elev är...?	36
7.2.3 Att inte delta	36
7.2.4 Substitut till ickedeltagande	37
7.2.5 Analys	39

7.3 Betyg och bedömning – i linje med vilken diskurs? _____	41
7.3.1 <i>Bedömning: Vad? När? Hur?</i> _____	41
7.3.2 <i>Fritidens betydelse</i> _____	43
7.3.3 <i>'Man får ett E bara man är aktiv'</i> _____	44
7.3.4 <i>Analys</i> _____	45
7.4 Summering av analys _____	48
8 Diskussion _____	50
8.1 Deltagande eller ickedeltagande i Idrott och hälsa 1 _____	50
8.2 Förändringar i ämnet _____	53
8.3 Slutsats _____	54
8.4 Metoddiskussion _____	54
8.5 Förslag till framtida forskning _____	55
9 Sammanfattning _____	57
10 Referenser _____	58
11. Bilagor _____	58
11.1 Brev till verksamma lärare i Idrott och hälsa _____	63
11.2 Intervjuguide _____	65

1 Inledning

Alla elever i Sveriges skolor har samma rättighet att delta i ämnet Idrott och hälsa, oavsett förutsättningar, behov och kunskapsnivå de bär med sig. Genus, etnicitet, social klass eller funktionshinder ska inte vara ett hinder, undervisningen ska kunna erbjuda olika vägar för eleverna att nå målen (Skolverket, 2011). Gymnasieskolans läroplan (2011) lyfter fram att skolan har i uppdrag att uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor men också följande: ”Skolan ska sträva efter att ge eleverna förutsättningar att regelbundet bedriva fysiska aktiviteter” (Skolverket, 2011:8). Detta visar på att ämnet Idrott och hälsa bär på ett viktigt uppdrag som ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper och förmågor som ger dem möjlighet att skapa ett livslångt intresse för fysisk aktivitet och för att kunna påverka sitt fortsatta hälsosamma liv.

Under våra VFU-perioder har vi sett elever som undviker lektionerna, vilket vi upplever som en problematik som lärare har svårt att bemöta. Vi upplever att det ofta finns elever under lektioner i Idrott och hälsa som tillåts att sitta bredvid utan att delta på något vis eller bli utskickade på en promenad, utan att veta vad promenaden exakt syftar till i ämnesplanen (Skolinspektionen, 2012). Skolinspektionens tillsyn (2010) visar att en stor andel elever var närvarande utan att delta på lektionerna i grundskolan inom Idrott och hälsa. Alla elever ska kunna delta i ämnet efter sin egen förmåga och bredden i ämnesplanen ska göra ämnet anpassningsbart utifrån elevers olika förutsättningar, men som lärare kan det vara svårt att utgå från varje elevs behov. Detta område har inte berörts tillräckligt under vår utbildning till idrott och hälsa- lärare för att vi ska känna oss säkra på hur vi ska hantera denna problematik. Vi tror att ämnet i sig har potential att locka alla elever men det kan behövas tydligare strategier för didaktiska val. Detta kan innebära att en förändring av ämnets norm krävs, gällande bollsporter och föreningsidrotternas dominans, men även elevernas inställning kring deltagande, det vill säga, alla elever ska känna att de kan delta efter sina egna förutsättningar (Skolinspektionen, 2010).

Berättelser från eleverna blir vägledande för att finna slutsatser om hur vi kan få med alla elever i en anpassad undervisning, där eleverna kan känna sig delaktiga. Resultatet kan hjälpa oss som framtida lärare, men också verksamma lärare idag inom ämnet att bemöta problematiken och därmed skapa en förståelse utifrån elevernas perspektiv på ämnet.

2 Syfte & Frågeställningar

Syftet med undersökningen var att undersöka varför ett urval av gymnasieelever väljer att delta, respektive avstår från att delta, i ämnet Idrott och hälsa. Deltagande innebär att eleven befinner sig på lektionen och deltar i den verksamhet som anordnas medan ett ickedeltagande innebär att de ovanstående villkoren inte uppfylls (Skolverket, 2011). Genom att studera elevernas bakomliggande faktorer som påverkar deras deltagande respektive ickedeltagande i ämnet, finns möjligheterna att undersöka elevernas uppfattningar om ämnet samt vilka förändringar som de ansåg att ämnet behöver för att bli ett ämne för alla. Resultaten i denna studie kan ge en förståelse för framtida lärare samt verksamma lärare att förstå elevernas olika perspektiv på ämnet Idrott och hälsa.

Uppsatsen utgår ifrån följande frågeställningar:

- Vilka uppfattningar har ett urval av gymnasieelever om deltagande och ickedeltagande i Idrott och hälsa 1?
- Vilka förändringar inom ämnet behövs enligt eleverna för att Idrott och hälsa 1 ska bli ett ämne för alla elever?

3 Bakgrund

Historien är en viktig inledning i bakgrunden eftersom Idrott och hälsa är ett skolämne som har förändrats flertalet gånger i läroplanerna. Inledningsvis kommer idrottsämnets utveckling behandlas och därefter presenteras samhällets påverkan i skolämnet. Det finns samhällsaktörer som vill utöka undervisningstiden i ämnet, där diskussioner kring den rådande problematiken med elevers resultat i skolan och elevers behov av rörelser står i fokus. Då studien dels handlar om elever som inte är med på Idrott och hälsa, är det betydelsefullt att presentera samhällseliga faktorer som påverkar skolämnets innehåll, något som också tas upp i detta kapitel.

3.1 Idrottsämnets historiska utveckling

Idrottsämnet har haft en tydlig förändring genom tiden där kroppsövningskulturen har funnits sedan skolans begynnelse. Denna beskrivs som en medveten uppsättning av en övning eller träning av kroppen. Den pedagogiska kroppsövningen för skolan fick sitt genombrott när det Kungliga Gymnastiska Centralinstitutet (GCI) etablerades 1813. De gymnastiska övningarna inspirerades av Per Henrik Ling och spred sig även internationellt (Engström, 2004). Syftet med gymnastiken var att försöka nå en övning av kropp, intellekt och sinne. Gymnastiken kom sedan att förändra sig genom att militärövningar infördes, där pojkar skulle fostras för ett skötsamt levnadssätt och som flickor inte fick delta i (Sandahl, 2005).

I början av 1900-talet förändrades innehållet i gymnastikundervisningen, då vetenskapliga argument för ämnets betydelse menade på att ämnet skulle hämta idéer från det fysiologiska kunskapsområdet. Samtidigt utmanades Linggymnastiken av idrotter, som blev allt större i samhället och i skolans värld. Förändringarna i ämnesplanerna syntes tydligt utåt som i läroplanen för grundskolan 1969 (Lgr69). Det utgick alltmer från idrott, då pojkarnas aktiviteter främst grundade sig på bollsport och övningar som främjade styrka och uthållighet medan flickornas undervisning fokuserade på smidighet och rytmik (Lundvall, 2004). 1980 ändrades skolämnet till Idrott och namnbytet indikerade på en förskjutning av ämnets innehåll och kopplingen till idrotten blev starkare. Samundervisning infördes, vilket betydde att både flickor och pojkar skulle ha gymnastik tillsammans (Lundvall, 2004). Vid införandet av Lpo94, ändrades skolämnets namn ännu en gång, fast till Idrott och hälsa, där frågor om hälsa, miljö, livsstil och livskvalitet stod i fokus (Sandahl, 2005; Lundvall, 2004). Samtidigt reducerades timantalet i ämnet, trots läroplanens höga mål. Skillnaden mellan Lpo94

och Lgr 11 är att i Lpo94 baserades undervisningen på varför individen ska lära sig vara fysiskt aktiv och undervisningen skulle individanpassas. Däremot visar den nuvarande ämnesplanen att fokus istället ligger på fysiska-och hälsodiskurser (Lundvall, 2004).

Ämnet Idrott och hälsa framstår i dagens samhälle som betydelsefullt och dess karaktär har förändrats med tiden, som till exempel synsättet på kön och idrott. Trots detta har den obligatoriska undervisningstiden minskat och ämnet anses idag inte lika värdefullt som tidigare. Ickedeltagandet syns allt mer i ämnet och är en problematik som lärare har svårt att bemöta (Skolinspektionen, 2010). Målsättningen inom ämnet Idrott och hälsa idag är att skapa bestående intresse för fysisk aktivitet, stimulera rörelseglädjen samt utveckla elevernas kroppsliga förmåga. Eleverna ska utveckla kunskaper kring sin kropp, utveckla en hälsomedvetenhet och ta ett eget ansvar för sin träning genom att planera, genomföra och värdera rörelseaktiviteter som främjar den kroppsliga förmågan (Skolverket 2011).

3.2 Betyg och frånvaro i Idrott och hälsa

SIRIS, Skolverkets internetbaserade resultat/kvalitetsinformationssystem, presenterar aktuell statistik som visar gymnasieelevers avgångsbetyg år 2013/2014 (Skolverket, 2014). Statistiken, som utgår från skolor i hela Sverige indikerar att fler elever, framförallt inom yrkesprogrammen, inte fick betyget E i Idrott och hälsa 1. Inom yrkesprogrammen var det 92.4% som fick ett E eller högre vid avslutad kurs och för de elever som studerar högskoleförberedande program var siffran 98,2%. Framförallt var det elever inom det industritekniska programmet som inte nådde upp till målen för att erhålla betyget E inom skolämnet medan det var procentuellt sett flest elever inom naturvetenskapliga programmet som erhöll minst betyget E.

I Lgy11:s kunskapskrav för betyget A-E inom Idrott och hälsa framkommer det inte någonstans att närvaro krävs för att få ett betyg (Skolverket, 2011). Trots att gymnasieskolan är frivillig uttrycker § 16 i Skollagen (2010:800):

En elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (Skollagen, 2010:800).

Frånvaro leder till brist på underlag för bedömning av elevens kunskaper i det specifika ämnet och detta medför att läraren inte kan sätta något betyg. Däremot, om eleven varit

närvarande men inte deltagit i prov eller inte lämnat in arbetsuppgifter, ska den aktiva medverkan ändå betygsättas och anser läraren att eleven inte nått kunskapskraven så sätts betyget F (Skolverket, 2012). En förenkling av begreppen närvaro, frånvaro och deltagande: vid närvaro befinner sig eleven på lektionen, vid frånvaro befinner sig inte eleven på lektionen och ett deltagande innebär att eleven befinner sig på lektionen och deltar i den verksamhet som anordnas (Skolverket, 2011). Studien NU03 Idrott och hälsa (Eriksson, 2005) visar att frånvaron i ämnet på grundskolan inte ansågs vara problematiskt i särskilt hög utsträckning, med sina fyra procent. Men gymnasielärarna uttryckte sig tvärtom och tyckte att frånvaron var hög eller mycket hög på gymnasiet, med 13 procents frånvaro. Däremot visar Skolinspektionens (2010) tillsyn att frånvaro från ämnet på grundskolan var oroväckande högt då var femte elev var frånvarande på lektionerna, men skillnaderna var små mellan pojkars och flickors deltagande på lektionerna år 2010. Detta skiljer sig, då skillnaden var mycket stor år 2003, då 36 procent av flickorna och 14 procent av pojkarna angav att de var från-varande (Eriksson, 2005).

3.3 Idrott och hälsa ur ett samhällsperspektiv

Den svenska skolvärlden är styrd av samhällets politiska krafter med Riksdagen som högsta beslutande organ. Det är Riksdagen som ytterst styr över skolverksamhetens innehåll och Idrott och hälsa är ett utvalt ämne som finns både i grundskolan och på gymnasiet. Idrott och hälsa har därmed ett fostransuppdrag, menar Öhman (2007), med en lång tradition. Idrott och hälsa är ett ämne som ständigt är omdebatterat. Senast var det Nyheter 24 (2015) som drev en kampanj där redaktionen ansåg att undervisningen skulle fördubblas i antal timmar som elever har Idrott och hälsa. Viljan om en fördubbling grundas i att redaktionen anser att elever behöver röra på sig mer, vilket skulle främja inläringen i den svenska skolan överlag vars resultat stadigt sjunkit något, som bland annat Pisa-debatten 2013 behandlade (DN, 2013). Debatten fanns även i den svenska valrörelsen 2014 där framförallt Kristdemokraterna hade en av partiets huvudfrågor om att undervisningen i Idrott och hälsa behöver utökas, för att följderna skulle bli höjda matematikresultat. Även flertalet andra riksdagspartier redovisar en positiv syn på en utökning av ämnet i en undersökning gjord av SVT (2014). Detta visar att samhället förväntar sig att ämnet ska innehålla fysiska aktiviteter samt leda till positiva effekter för kunskapsinläring.

Effekten av utökad rörelse ger positiva effekter för kunskapsinläringen, vilket har varit ett av aktörernas huvudargument för varför ämnet Idrott och hälsa bör utökas. Kritiska röster har hörts om effekten verkligen blir den önskvärda med en ökning av timantalet för ämnet i grundskolan. Schenker (Nyheter24, 2015) som skrev en problematiserad text som en kommentar till Nyheter 24 kampanj om att utöka Idrott och hälsa till 1000 timmar, lyfts viktiga resonemang kring barns olika behov av mer idrott. Idag har barn olika vanor vad det gäller att vara fysiskt aktiva, vilket beror till stor del på socio-ekonomiska effekter. De barn och ungdomar som redan rör på sig utövar det väldigt mycket medan de som inte rör på sig regelbundet, rör sig ännu mindre jämfört med tidigare. Frågan blir då enligt Schenker (Nyheter24, 2015) om det verkligen är så att det går att göra ett generellt uttalande kring en utökning av ämnet. Detta skulle kunna medföra till att det istället blir ohälsosamt för elitidrottande elever att röra på sig ännu mer. Vidare menar hon på att ämnet inte tilltalar alla och frånvaron ökar med tiden eleverna blir äldre, alla känner sig inte bekväma i dagens ämne, något som bör vägas in i resonemanget för en utökning.

Debattören Bergqvist (Nyheter24, 2015), som själv går på gymnasiet ger en personlig bild av hur Idrott och hälsa påverkat henne. Bergqvist säger att en dubblering av tiden i ämnet skulle innebära en dubblering med frånvaro. Skribenten beskriver om hur hon känt sig exkluderad från ämnet och ger exempel på lektionsinnehåll som höjdhopp där självkänslan gått i botten. Bergqvist anser själv att en förändring av framförallt undervisningsinnehåll skulle kunnat få henne till att delta i högre utsträckning (Nyheter24, 2015).

3.4 Sammanfattning

Över tid har ämnet Idrott och hälsa förändrats från tidigt 1900-tal med disciplinerad gymnastik efter traditionen från Ling-gymnastiken, för att sedan ha övergått till ett stort idrottsfokus. Ämnet har utvecklats genom åren och idag handlar Idrott och hälsa om en fysisk- och hälsodiskurs, även om idrottsfokuset fortfarande upptar en stor del av ämnet. I samhället finns olika viljor och behov av fysisk aktivitet vilket innebär en problematik kring att utöka undervisningen av Idrott och hälsa. Inom politiska och andra idrottsorganisationer finns det viljor för en utökning av ämnet för att det i sin tur ska ge positiva konsekvenser för den övriga skolundervisningen. Forskningen visar på att det inte är så lätt. Dagens barn har varierande motionsvanor, vilket innebär ett högst individuellt behov av mer fysisk aktivitet i skolan. Denna bakgrund syftar till att ge en

inblick i vilken kontext som ämnet Idrott och hälsa befinner sig inom och hur ämnet diskuteras i samhällsdebatten samt vad som format ämnets utveckling fram till idag. Utifrån denna kontext går studien in på djupet inom områden som behandlar elevers deltagande och ickedeltagande samt hur eleverna vill förändra ämnets innehåll.

4 Tidigare forskning

Med kapitlet ”Tidigare forskning” avses att ge en fördjupad inblick i vad som framkommit i tidigare studier utifrån liknande teman, som i vår studie. Kapitlet undersöker tidigare kända orsaker till elevers deltagande och förändringsvilja. De tidigare studierna bestod främst av kvantitativa studier, inriktade mot grundskolan. Nedan kommer detta kapitel presentera vad svensk och internationell forskning betraktat och funnit för anledningar till deltagande respektive ickedeltagande i ämnet.

4.1 Den fysiska aktivitetens betydelse för hälsan

Barn och ungdomars fysiska aktivitet på fritiden varierar mycket. Uppskattningsvis är cirka 15 % av alla barn och ungdomar inte tillräckligt fysiskt aktiva, vilket innebär att en fjärdedel av barnen ligger i en riskzon (Engström, 2004). En annan farozon är den psykiska ohälsan som ökar bland unga framför allt unga kvinnor (Folkhälsomyndigheten, 2014). Yttre påfrestningar som dålig självkänsla, bedömning av prestationer, större undervisningsklasser samt individens medfödda känslighet kan bidra till psykisk ohälsa och uppkomma i skolan (Ohlsson, 2009). Stress har även visat sig vara vanligast bland unga samtidigt som depressioner tenderar att öka (Läkartidningen, 2013). Forskningen visar att fysisk aktivitet är en strategi för att förbättra den psykiska hälsan samt förebygga och behandla psykisk ohälsa bland unga. Genom att vara fysisk aktiv kan detta leda till många hälsofördelar och bidra till att människor kan leva ett hälsosamt liv framöver. Det har visat sig att den regelbundna motionen på fritiden ökar men att det är svårt att uppskatta den totala graden av den fysiska aktiviteten bland befolkningen (Folkhälsomyndigheten, 2013; 2014).

Världshälsoorganisationens (WHO, 2015) rekommendationer är att barn och ungdomar dagligen bör utöva 150 minuter måttlig fysisk aktivitet eller utöva 75 minuter kraftfull fysisk aktivitet eller kombinera båda delarna. Det lyfts även fram att fysisk aktivitet ger psykologiska fördelar hos unga människor och bidrar till social utveckling. För att nå målen av rekommendationerna behöver inaktiva barn och ungdomar öka mängden av fysisk aktivitet med ett progressivt arbetssätt, det vill säga, ta form av olika nivåer av kunskaper och förmågor. Då kan de utgå efter sina egna förutsättningar och utvecklas med hjälp av en progression. Inaktiva barn och ungdomar samt unga med begränsade sjukdomstillstånd kommer med tiden utveckla hälsosamma förmåner när de väl blir mer aktiva (WHO, 2015).

Engström (2004) menar att skolan är den självklara miljön för påverkan till att bli fysisk aktiv eftersom det är till skolan alla barn kommer, oavsett intresse eller talang. Samtidigt har inte barn och ungdomar jämlika villkor att delta i idrottsaktiviteter och andra fysiska aktiviteter, vilket leder till svårigheter för dem att utöva fysiska aktiviteter för att uppnå en god hälsa (Engström, 2004). Inaktiva barn tenderar till att bli inaktiva i vuxen ålder eftersom den fysiska aktiviteten bland unga har minskat de senaste åren (Raustorp, 2004). Statistiker pekar bland annat på att en allt mindre andel barn utövar organiserad idrott på sin fritid (MAX18, 2014).

När larmrapporter kommer om att övervikt bland barn och ungdomar ökar, faller ofta debatten in i att ämnet Idrott och hälsa måste utökas. Kirk (2006) menar att problemet inte går att lösa så lätt som det oftast framförs, för den största andelen av eleverna i den svenska skolan rör sig redan tillräckligt mycket. Det är en liten andel av eleverna som kan betraktas som inaktiva och vara i behov av en utökning i ämnet, sett ur ett hälsoperspektiv (Kirk, 2006). Det komplexa blir att eleverna har olika ingångsvärden till ett ämne som Idrott och hälsa eftersom inaktiva elever är i behov av rörelse och ett ämne som fokuserar på hälsoperspektiven. De aktiva eleverna har inte samma behov av att träna mer än det de redan gör. Samtidigt som ämnet sker genom rörelse i fokus, finns ytterligare dimensioner då ämnet också syftar till att utveckla färdigheter, kunskaper och förmågor. Mycket tyder det på att den mindre andelen av elevers behov får ett stort genomslag i ämnets fortsatta fokusering på aktivitetsutövande (Kirk, 2006; Quennerstedt, Öhman och Eriksson, 2008).

Raustorps (2004) undersökning visade en jämförelse mellan elevers stegmätning på fritiden och vad Idrott och hälsa-undervisningen bidrog med per lektion. Det framkom att det fanns skillnader mellan elevers stegmätning och undervisningens bidrag, vilket visar på att undervisningen i ämnet är ett viktigt redskap för att barn och unga ska uppnå positiva effekter av regelbunden fysisk aktivitet (Raustorp, 2004). Positiva erfarenheter av fysisk aktivitet under uppväxten kan vara betydelsefull för människors livsvanor senare i livet. Det kan handla om kunskaper om vad som påverkar hälsan samt hur människor själva kan påverka den, vilket kan vara en viktig faktor för individen själv och samhället. Detta kan leda till att synen på den moderna livsstilen med stillasittande, ätstörningar, dåliga matvanor samt extrema kroppsideal kan komma att förändras (Skolinspektionen, 2012).

4.2 Är Idrott och hälsa ett ämne för alla?

Idrott och hälsa ses ofta som ett av skolans mest populära ämnen och är unik i sig eftersom innehållet integrerar praktik och teori, vilket även föräldrar, politiker och skolledningar lyfter fram som ett viktigt skolämne. Skolverkets rapport (2012) visar dock att det finns en föreställning inom Idrott och hälsa där elever och lärare tycks ha olika förväntningar på ämnets innehåll. Tolkning av innehållet samt vad undervisningens syfte är skiljer sig även åt mellan olika lärare och det lyfts fram att eleverna inte känner sig tillräckligt insatta i vad de förväntas att lära sig och vad de ska kunna utifrån innehållet i ämnesplanen. Fysiska rörelser är centralt för ämnet Idrott och hälsa, enligt den nationella utvärdering (NU03) som gjordes av ämnet 2003 (Eriksson, 2005). Det är görandet som fokuseras och inte lärandet om varför man ska lära sig eller vad eleverna förväntas att lära sig genom fysiska rörelser. Detta kan leda till att innehållet istället tas för givet och utrymme för reflektion uteblir (Eriksson, 2005; Skolverket, 2005). Enligt Skolinspektionens rapport (2012) som gjordes 2012, fanns samma tendenser kvar om att det fysiska görandet dominerade i undervisningen. Synen på lärandeprocessen är att bara man är ombytt och deltar så lär man sig, vilket kan leda till att det skapas en vana hos eleven att röra på sig men det leder också till att reflektionen uteblir ännu en gång (Eriksson, 2005).

Det finns fortfarande en syn på Idrott och hälsa om att det viktigaste är att eleverna rör på sig, samtidigt som det visas att lärare sällan reflekterar över vilka kunskapsmål som valet av fysiska aktiviteter är avsedda till. Detta visar på att lärare har svårt att omsätta teoridelar i praktiken som till exempel hälsa, som ständigt finns med i ämnet (Skolinspektionen, 2010). Quennerstedt (2006) hävdar att eleverna skapar mening om kropp, hälsa eller rörelse genom sitt aktiva handlande i den situation som ämnet utgör, men hälsoperspektivet ska likväl vara centralt i ämnet. Mål och syften som rörelseglädje, skapa ett livslångt intresse, ha roligt genom att utföra fysiska aktiviteter samt erhålla ett positivt synsätt till kroppen leder till att eleverna utvecklar ett självförtroende. Vilja och lust att röra på sig, hänsyn till gruppen, kunskaper bakom fysisk aktivitet samt färdigheter inom olika idrotter är ytterligare mål och syften som kan uppnås i ämnet. Enligt Quennerstedt (2006) skapar detta en bild av skolämnet där innehållet kan diskuteras på olika sätt och från olika håll.

Skolinspektionen (2010) och Larsson, Fagrell, Johansson, Lundvall, Meckbach och Redelius (2010) har i respektive studier observerat att variationen på lektionernas innehåll var ganska liten och bollspel samt föreningsidrotter var ett dominerande inslag i ämnet. Bristen på variation beror på starka traditioner om vad som förväntas att göras på Idrott och hälsa-lektionerna, som till exempel undervisning i bandy och hockey då man hade tillgång till ishallen under denna tid på året. Quennerstedt, Öhman och Eriksson (2008) menar att manligt dominerande bollsporter utövas i stor utsträckning och sker på bekostnad av exempelvis dans, friluftsliv samt diskussioner om kroppsideal, sociala och kulturella fenomen. Den manliga dominansen i undervisningen har också påverkat betygsättningen i ämnet.

Den enskilde lärarens idrottsliga intressen är en viktig faktor som kan lägga sin prägel på undervisningens innehåll (Londos, 2010; Skolinspektionen, 2010). Bollsport är vanligt förekommande hos svenska idrott och hälsa-lärare idag och beror på den kroppsliga idrottshabitus som används i undervisningsvalen. Idrottsrörelsen har ett starkt inflytande kring undervisningens innehåll, då de vill rekrytera nya idrottsutövare som de finner bland eleverna (Londos, 2010). Genom att bryta idrottsdominansen får föreningsaktiva elever se ämnet anpassas även efter de elever som inte är föreningsaktiva, vilket kan leda till en mer likvärdig undervisning. Undervisningen måste ta sin utgångspunkt i läroplan och ämnesplan och inte låta lektionsinnehållet ha andra utgångspunkter, som till exempel prestationsmål (Skolinspektionen, 2010). Larsson och Redelius (2004) anser att idrott och hälsa-lärare ska kunna reflektera över didaktiska frågor, ha förmågan att organisera lektioner där man möter alla elever oavsett kön, funktionshinder, etnicitet eller social klass och ha kunskaper om vad det är som eleverna ska lära sig inom ämnet. Följden av detta blir att ämnets status förstärks och kvalitén i ämnets innehåll höjs vilket kan mycket väl kan leda till att deltagandet ökar då elever känner sig mer inkluderade.

Enligt Larsson (2009) visar innehållet i Idrott och hälsa tydliga tendenser på koppling till föreningsidrotten. Detta beror dels på att idrottslärarstudenter har under sin uppväxt utvecklat ett intresse för idrott, vilket utgör det innehåll som de vill använda sig av i sin kommande undervisning. Trots att idrottslärarstudenterna utmanats i utbildningen med andra aktiviteter, tvekar Larsson (2009) på att undervisningen kommer se annorlunda ut framöver. Detta kan bero på outtalade normer och värderingar som befästs sig i studenterna, vilket medför att deras syn på idrottsläraryrket samt hur deras undervisning

ska utformas kommer vara densamma efter idrottslärarutbildningen. Med lärare som har en bakgrund och intresse för föreningsidrotter är det naturligt att det påverkar valet av innehåll på lektionerna (Larsson, 2009).

4.3 Elevers uppfattningar om Idrott och hälsa

Skolverket (2001) gjorde en undersökning gällande elever och allmänhetens attityder kring den svenska skolan och dess ämnen. Undersökningen kom fram till att eleverna och allmänheten rankade Svenska, Idrott och hälsa samt Religionskunskap som betydelsefulla ämnen och har flyttat fram sina positioner mest jämfört med tidigare studier. På frågan om vilka ämnen som var absolut nödvändiga var det Svenska, Engelska, Matematik, Idrott och hälsa samt Samhällskunskap. Undersökningen visar att majoriteten av eleverna och allmänheten sätter ett stort värde av ämnet Idrott och hälsa, vilket innebär att ämnet besitter en stark ställning i det svenska skolsystemet (Skolverket, 2001). Även Quennerstedt, Öhman och Eriksson (2008) och Skolverkets (2010) rapport visar att en majoritet av eleverna har en positiv inställning till ämnet Idrott och hälsa, samtidigt som 1 av 10 elever har en negativ inställning till ämnet. Det existerar betydande faktorer som spelar roll för vilket betyg eleverna får i ämnet Idrott och hälsa och dessa faktorer kan vara föreningsaktivitet, kön, föräldrarnas utbildningsnivå och/eller kulturellt kapital (Quennerstedt, Öhman & Eriksson, 2008).

Redelius (2004) menar att det inte går att konsekvent dela in tjejer i en grupp och killar i en annan när det handlar om positiv inställning till Idrott och hälsa, eftersom könsaspekten inte är den avgörande faktorn kring elevers inställning till ämnet. Tre grupper grupperades i Redelius (2004) studie: *Positiva, Neutrala och Negativa*. De elever som var positiva till ämnet hade följande ställningstaganden: 1) Idrott och hälsa borde utökas tidsmässigt, 2) ämnet är lika viktigt eller viktigare än andra ämnen och 3) det är roligt. De anser inte 4) att ämnet borde vara frivilligt, 5) de vill inte slippa delta och 6) de tycker inte illa om att byta om eller duscha. Respondenterna i grupperna som var negativa till ämnet svarade i princip på ett likartat sätt men med motsatt önskan, som till exempel mindre idrott och frivilligt deltagande. Det var även den negativa gruppens tjejer som förespråkade mer särundervisning, vilket var en icke-fråga hos de som var positiva (Redelius, 2004).

4.4 Från passivt till ett aktivt deltagande

För ämnet Idrott och hälsa, visar både rapporter och forskning att det finns en problematik med elever som inte deltar i undervisningen. Det har tidigare visat sig att pojkar oftare var mer aktiva än flickor under lektionerna (Eriksson, 2005) medan Lundvalls (2014) studie visar på en signifikant skillnad i deltagandet mellan manliga och kvinnliga studenter inom Idrott och hälsa i svenska skolor, där 18 % av kvinnorna och 8 % av männen aldrig eller mycket sällan deltagit. Samtidigt uppmärksammades studenternas okunskap i ämnet, där flertalet av dem upplever att de inte lärt sig någonting i ämnet och inte visste väl hur man tränar och hur man är fysiskt aktiv samt att de inte hade förståelse om hur hälsa, livsstil och miljö integrerade med varandra (Lundvall, 2014). Men det framkommer även en bild av att lärare lämnar över ansvaret på elever till att antingen anpassa sig till normen eller att bli exkluderad från undervisningen och tilldelas syftelösa promenader som substitut. Problemet med skolk eller passivt deltagande återfinns även inom den internationella forskningen (Delbos-Piot & Michaud, 1998; El-Khoury, Månsson & Sundell, 2005; Brooks & Magnusson, 2006).

Elevers frånvaro i skolan är ett bekymmer både för den enskilda individen och för samhället i stort. Enligt Delbos-Piot och Michaud (1998) går det visserligen inte att påvisa att de som inte är närvarade i skolan skulle vara högre andel sjuka än de närvarade, utan det var istället tvärtom eftersom de närvarande hade fler sjukhusinläggningar och lika många sjukdagar. Däremot var det livsstilen som var den avgörande skillnaden, de frånvarande tenderade att röka, dricka alkohol och använda cannabis (Delbos-Piot & Michaud, 1998). Det framkommer även att elever som skolkar vanligtvis kommer från familjer som är socioekonomiskt mindre gynnade och som ofta bor med ensamstående förälder, testar eller brukar droger samt är kända hos polisen. Inom skolan tillhör dessa elever de som känner sig missförstådda och obekväma samt saknar godkända betyg i minst ett kärnämne (El-Khoury, Månsson & Sundell, 2005).

4.4.1 Ämnets innehåll – påverkan till ett deltagande

Innehållet i Idrott och hälsa ter sig komplext eftersom fysisk aktivitet framstår som ämnets stomme och präglar dess innehåll, medan ämnet egentligen består av ytterligare fler delar som exempelvis teoretiska inslag (Quennerstedt, 2006). Ur en internationell synvinkel är det ganska få studier som centrerar sig på undervisnings- eller lärandeinnehåll i skolämnet, utan forskningen baserar sig snarare på undervisnings-

modeller där fokus ligger på idrottslärares kompetens, elevernas aktivitetsmönster och aktivitetsnivåer (Quennerstedt, 2006). Bolldominansen i Idrott och hälsa gör att många elever upplever att mycket i ämnet går ut på att prestera, enligt Redelius (2005). Detta kan leda till att de elever som inte föreningsidrottar blir passiva på Idrott och hälsalektionerna för att de känner sig osäkra och tycker att skolämnet är pina. Lektionerna gynnar i så fall de elever som redan är aktiva inom föreningsidrotten och dessa ses därför som vinnare i ämnet (Redelius, 2005). Men det har också visat sig att antalet elever, utan ett giltigt skäl som inte deltar i Idrott och hälsa-undervisningen på grundskolan, varit anmärkningsvärt högt (Skolinspektionen, 2010). Anledningen kan vara skolämnets innehåll, vilket kan leda till att dessa elever inte blir aktiva i undervisningssituationen. Denna typ av situation med elever som inte är aktiva är mer synliga inom ämnet Idrott och hälsa än i andra skolämnena. Inom Idrott och hälsa handlar det passiva deltagandet i synnerhet om att elever är fysiskt inaktiva i undervisningssituationen och att lärare ofta tillåter dem att bli åskådare under lektionens gång (Skolinspektionen, 2012).

Lärare och elever har svårt att sätta ord på vad det är eleverna ska kunna i ämnet, då lärare säger att ämnet går ut på att eleverna ska finna en glädje genom fysisk aktivitet (Nyberg, 2014). Det finns dolda kunskaper i undervisningen som både lärare och elever besitter utan att sätta ord på dem, vilket gör att rörelser ses som tyngdpunkten i undervisningen. Begreppet rörelseförmåga sammanflätar det praktiska görandet med teoretiska kunskaper som behövs för att utföra en aktivitet, som exempelvis dans. Genom att rörelseförmågorna visas öppet skapar eleverna en förståelse över vad de ska lära sig i ämnet, vilket kan leda till ett ökat deltagande (Nyberg, 2014). Det framkommer även att lärare i Idrott och hälsa premierar passiva elever som kommer till lektionen och är ombytta, vilket innebär att det endast räcker med att vara fysiskt närvarande och ombytt för att få ett godkänt betyg. Betyget avgörs på vad vissa elever presterar, medan för andra är prestationen att befinna sig på lektionen ombytt samt delta efter sina egna förutsättningar (Nyberg, 2014; Redelius, 2008).

Det finns indikationer på att föreningsidrottandet bland barn och ungdomar har minskat nu på senare år. Olika analyser visar att minskningen är tydligast hos äldre ungdomar och flickor och detta går emot statens gemensamma strävande efter barn och ungdomars föreningsidrottande (MAX18, 2014; Dartsch & Pihlblad, 2013). Trots att fler unga ingår inom föreningsidrotten har andelen som inte är aktiva på denna nivå fördubblats. Fysisk

aktivitet och hälsoperspektivet kommer alla elever i kontakt med genom skolämnet Idrott och hälsa, eftersom lektionerna sker i en miljö där alla elever möts. För att motivera ungdomar mellan åldrarna 12-16 till att utöva fysisk aktivitet och att vilja fortsätta vara fysiskt aktiva, tillämpades ett träningsdagbokprojekt i Isbergs (2009) studie. För undersökningsdeltagarna som angav sig vara inaktiva, kändes träningsdagboken som en bekräftelse på att det var meningsfullt att utöva fysisk aktivitet och de viktigaste motivationsskaparna var lärarna tack vare feedbacken. Feedbacken visade sig ha en stor betydelse för dessa elever eftersom de fick vara med och påverka, känna sig sedda och förstådda samt skapa en förståelse för sin utförda aktivitet. Denna metod öppnade nya vägar för de inaktiva eleverna till att bli aktiva utövare av fysisk aktivitet (Isberg, 2009).

4.4.2 Förändring till ett aktivt deltagande

Ungdomar styrs till fysisk aktivitet, enligt Allender, Cowburn och Foster (2006), av samhället som gett skolämnet Physical education ett fostransuppdrag till att främja folkhälsan hos unga, men även de positiva effekterna som den fysiska aktiviteten har för social interaktion samt glädje för rörelse. Under uppväxten när barnen blir tonåringar kommer de in i en fas där kroppens betydelse blir mer framträdande. Flickor har exempelvis ett kroppsideal där de förväntas ha smala kroppar, som kan leda till både en drivkraft till att träna men kan även bli ett hinder för att visa upp sina kroppar i idrottskontexter, vilket kan komma att påverka deltagandet inom ämnet (Allender, Cowburn och Foster, 2006). För att skapa en inkluderande undervisning för alla elever, talar Åström (2013) om lärares olika strategier till att uppnå detta. Den vanligaste strategin för att få med sig alla elever är att lärare framhåller duktiga elever som ska agera som goda föredömen för de mindre motiverade elever som då kan ta efter. Lärare formar även strategiska grupperingar där elever med skiftande förmågor och kunskapsnivåer arbetar tillsammans och lär sig av varandra. Åström (2013) menar att lärare idag lägger över ansvaret på de omotiverade eleverna och ser yttre faktorer som de inte kan påverka som de största hinderna, som exempelvis hemförhållande. Undervisningen i ämnet Idrott och hälsa behöver se bortom de vanliga diskurserna som till exempel föreningsidrott och istället hitta nya vägar som passar individerna och gruppen som helhet, hävdar Åström (2013).

Möjligheterna för att få med ungdomar som väljer bort undervisningen till att istället bli aktiva handlar inte enbart om att utöka antalet aktiviteter i undervisningen, utan den

stora förändringen som krävdes enligt Brooks och Magnussons studie (2006) var kulturella och strukturella förändringar. Den fysiska identiteten är stark kopplad till de sociala relationerna som påverkar beteenden. Ämnet borde därför istället fokusera på att låta eleverna utveckla sitt fysiska jag, vilket skulle innebära ett större engagemang för idrottsämnet. Det innebär att eleverna förstår syftet med idrottsundervisningen bättre när de får fördjupade kunskaper om de positiva effekterna men även de negativa effekterna. Elevernas vilja till att delta ökades genom att de fick större inflytande och valmöjligheter i undervisningen (Brooks & Magnusson, 2006). Bosworth (1994), lyfter också fram elevers behov av att förstå syftet för att finna motivation. Ser vi till skolan i allmänhet påtalar författaren bristen på kopplingen mellan skolans innehåll och arbetslivets kunskapskrav.

Tjejer och killar kan också påverkas av att bli undervisade i grupper uppdelade efter kön, enligt Hannon och Ratliffe (2007). I deras studie framkom det att det var framförallt tjejer som gynnades av att undervisas i en grupp som endast består av sitt eget kön. Interaktionen mellan lärare och elev utvecklades också positivt där tjejerna, men även killgruppen, fick en ökad kontakt med läraren jämfört med i en samundervisad elevgrupp. Tjejgruppen som kollektivt framförde framgångsrika faktorer, men tjejer med stor rörelsekompetens skulle kunna ha en större utmaning och möjlighet till att utvecklas i samundervisning än inom särundervisning. Undervisningen bör enligt Hannon och Ratliffe (2007) utgå från en samundervisning men att det inom klassen ska gå att dela upp elever i grupper efter vad läraren anser gynnar kunskapsinläringen där en könsuppdelning kan vara en arbetsmetod, vilket påverkar elevernas deltagande i ämnet.

4.5 Sammanfattning

Fysisk aktivitet och hälsa engagerar samhället och är ett ämne som många har åsikter om. Tidigare forskning menar att de grundläggande behoven av fysisk aktivitet uppfylls redan idag av en bred majoritet av barn och ungdomar, dock är det en mindre grupp som kan klassas som inaktiva. Den mindre inaktiva gruppen har framfört en diskussion om skolelevers behov av utökad idrottsundervisning med fokus på den fysiska aktiviteten och den goda hälsan, som är en problematik som är svår att finna en generell lösning på. Elevers fysiska aktivitet skiljer sig mycket åt och det finns en elevgrupp som inte är i behov av utökade aktiviteter eftersom den organiserade idrotten har utökats i omfattning med antal träningsdagar.

Ämnet Idrott och hälsa får från flera olika håll kritik för att vara för anpassad efter föreningsidrotten och framförallt bollsporter, vilket gjort att elever med bakgrund inom exempelvis fotboll haft stora fördelar av undervisningsinnehållet och betygsättningen. Därför visar forskningen att Idrott och hälsa är i behov av en förändring för att nå alla elever på ett bättre sätt än idag. Ämnet i sig har stöd av både elever och allmänhet och betraktas som ett viktigt ämne som rankas strax efter de klassiska ämnena Svenska, Engelska och Matematik. Trots sitt stöd finns det elevgrupper som inte känner sig inkluderade i ämnet. En nyckel som har visat sig fånga flertalet elever är att ge dem större valmöjligheter, men framförallt förklara syftet bakom varför ett visst innehåll genomförs samt vilka effekter fysisk aktivitet samt inaktivitet ger. Andra lösningar som presenterades var uppdelningar av klasser efter kön och kunskapsnivåer. Den tidigare forskningen kommer vara vägledande för vilka utgångspunkter som görs i studien, men även jämföras med denna studiens resultat under kapitlet ”Diskussion”.

5 Teori

Vår studie kommer att använda sig av en diskursanalys, som är ett teoretiskt verktyg för att sätta sig in och förstå de intervjuer som har genomförts. Teorin syftar till att analysera intervjupersonernas utsagor, då forskaren konstruerar en verklighetsbild genom intervjupersonernas beskrivningar. Forskare bör dock se upp för att styra diskursen i en riktning som frångår de insamlade utsagorna, utifrån egna normativa frågeställningar (Bryman, 2011; Floren & Ågren, 2006; Schegloff, 1997; Winter, 2000).

5.1 Diskursanalys

Diskurs kommer från ordet diskussion och används som en analysmetod, lämpad för dels det talande språket men också det skrivna språket samt bilder. Användandet av diskursen som teoretiskt redskap sker främst inom humaniorastudier, som undersöker olika sociala sammanhang och maktställningar som uppstår av de sociala kontexterna (Floren & Ågren, 2006). Diskursanalys i denna studiens fall, används det talande språket som ett verktyg för att konstruera en analys. En diskursanalys är en teori som forskare använder för att förstå ett fenomen, genom att undersökninga en grups sätt att beskriva samma fenomen (Winter, 2000). Diskursen syftar inte till att spegla den sanna verkligheten, utan konstruerar en verklighetsbild utefter intervjupersonernas uppfattning av kontexten och det tema som den ska behandla. Forskaren analyserar intervjupersonernas beskrivning om det specifika ämnet för att skapa en verklighet utifrån intervjupersonernas vittnesmål (Winter, 2000).

Den gemensamma bild som skapas från intervjupersonernas vittnesmål tillkommer från den analys som kategoriseras i återkommande områden för att skapa de sammanvägda diskurserna, som är grunden för hur deras verklighet förklaras (Winter, 2000). Det är kategoriseringen av de transkriberade intervjuerna som är nyckeln för undersökningens analyser, eftersom kategoriseringen blir det som avgör fokus av materialet. Därav får forskaren ett tolkningsföreträde av det som intervjupersonerna säger under intervjuerna, utan att förvanska intervjuerna. Det finns dock en risk att forskare som använder sig av diskursanalys övertolkar intervjupersonernas svar, så att de egna ståndpunkterna kommer fram för mycket och överskuggar deltagarnas ursprungliga tankar (Schegloff, 1997).

Utifrån studiens frågeställningar kan vi undersöka intervjupersonernas syn om deltagande och ickedeltagande i Idrott och hälsa, samt hur de önskar att förändra ämnet.

Genom att samla in och arbeta med empirin, kommer rådande diskurser i temat synliggöras. De återkommande begreppen blir avgörande för att synliggöra dessa diskurser (Winter, 2000).

5.2 Diskursanalysens grund

I diskursteorin framkommer det två nyckelbegrepp som är de grundläggande synsätten vid en diskursanalys och dessa är subjekt och objekt. Diskursanalysen används för att kategorisera in de olika aktörerna, regleringar, normer och andra påverkansfaktorer. Nyckelbegreppen kommer vara vägledande för studiens analys och nedan kommer det redogöras kring vad de två begreppen subjekt och objekt innebär (Foucault, 1982; Foucault, 1972; Florence ;1998).

Studiens syfte är att undersöka gymnasieelevers deltagande och ickedeltagande samt hur de önskar att förändra ämnet för att Idrott och hälsa ska bli ett ämne för alla. Intervjupersonernas berättelse blir verklighetsbilden. I studien står de intervjuade eleverna i fokus och är subjektet som sätter ett innehåll i diskurserna utifrån deras åsikter, tankar och upplevelser. Subjekt är i diskursens sammanhang intervjupersonen som talar utifrån sitt eget agerande inom den konstruerade kontexten. Intervjupersonerna ska inte beskrivas utifrån vem de är, utan de ska beskrivas för hur de, enligt dem själva, agerar och verkar i kontexten. Objekt ska ses som de olika yttre faktorerna som intervjupersonen nämner, vilket kan handla om läroplan, idrottshall samt undervisningsinnehåll (Foucault, 1982).

I Foucaults (1972) syn på vad som är ett subjekt och objekt, nämns ett exempel från hans forskning som bedrevs vid ett mentalsjukhus. Foucault (1972) beskrev hur patienterna undersöktes av personalen som enbart objekt, men istället ville han sätta patienten i fokus som subjekt och låta deras syn på verkligheten styra hur de uppfattas. Efter att ha blivit belysta som subjekt sätts de åter som ett objekt, det vill säga att i diskursen sker ett samspel mellan subjekt och objekt.

Intervjupersonerna ses som både ett subjekt och en aktör som agerar inom diskurser som samspelar med objekt och påverkar upplevelserna, erfarenheterna och åsikterna (Foucault, 1972). På ett enkelt sätt menar Foucault att relationen mellan subjekt och objekt kan beskrivas som medvetande när sinnesintryck möter ett språk, det vill säga

när gymnasieeleven möter lärare och klasskamrater i samma kontext. Tillsammans skapas ett möte i undervisningssituationen som möjliggör elevens erfarenhet och reflektion (Florence, 1998).

I studien kommer teorin vara ett verktyg för att förstå intervjupersonernas beskrivningar av undervisningen. Vid intervjupersonernas beskrivningar av hur undervisningen förhåller sig till deltagande och ickedeltagande samt förändringsbehoven i ämnet, så framträder olika diskurser som lyfts fram i studien. Intervjupersonerna är subjekten som tittar på sin egen undervisning med ett utifrånperspektiv och skapar en beskrivning som besvarar studiens frågeställningar. Objekten i undersökningen är de olika faktorerna som påverkar resultatet i svaren på frågeställningarna. Detta kommer innebära att intervjupersonerna ser olika anledningar som kan komma att påverka deras deltagande respektive ickedeltagande i undervisningen, vilket kommer ligga till grund för studiens resultat och analys.

6 Metod

I detta avsnitt presenteras valet av undersökningsmetod och hur undersökningen genomfördes. Att undersöka elevers deltagande i Idrott och hälsa-undervisningen kan vara ett känsligt område, vilket innebär att vår metod noga utarbetades efter de etiska aspekterna, som forskning utgår ifrån (Vetenskapsrådet, 2002). Nedan presenteras en diskussion kring vilka strategier som valdes i undersökningen samt vilka hinder som uppstod.

6.1 Val av metod

Det finns olika sorter av metoder för vetenskaplig forskning. Enligt Hermerén (2011) skiljs forskning åt mellan den som undersöker något som inträffat och den forskning som utgår ifrån att undersöka tidigare fenomen för att få en fördjupande kunskap. Denna studie tar sin utgångspunkt ifrån det sistnämnda, det vill säga, att undersöka tidigare kända fenomen. Efter att ha sett liknande studier på området valde vi att, till skillnad från dem, använda en kvalitativ metod istället för en kvantitativ metod (Bryman, 2011). Med en kvalitativ metod blir studierna unika, för att de i förväg inte kan säga vad som är de givna svaren (Denscombe, 2009).

Studien använde sig av en kvalitativ intervjumetod för att undersöka de uppställda frågeställningarna. Genom att använda en kvalitativ metod ligger fokus på ett fåtal individer som i intervjuer får komma till tals och ge sin historia om deltagande i undervisningen. Denscombe (2009) menar att forskning som är inriktad på att ta del av personers vilja, övertygelse och erfarenheter, är intervju bäst lämpad som metod. Författarens tankar speglar vår studie väl, då studien handlar om att undersöka elevers åsikter, erfarenheter samt önskemål till förändring i ämnet. Intervjuerna utgick ifrån en så kallad semistrukturerad intervjustrategi. Med semistrukturerade intervjuer får forskaren frihet att i stunden kunna frånga intervjuguiden och ställa ytterligare frågor samt kontrollfrågor. De nya frågorna kan ge en viktig grund för att få djupare insyn i de intervjuades, individuella historia (Bryman, 2011; Denscombe, 2009). Nedan kommer en utförlig förklaring kring tillvägagångssätt och val som gjorts under studiens gång.

6.2 Urval

I undersökningen genomfördes tio intervjuer på två olika gymnasieskolor i en medelstor kommun, med elever som antingen studerar studieförberedande eller yrkesförberedande program. Anledningen till att studien utgick från olika gymnasieskolor

beror på att det finns olika förutsättningar att genomföra Idrott och hälsa 1 och för att eleverna undervisas av olika lärare. I tidigare forskning och även inom den politiska debatten utgår man ofta från grundskolan och därför var det intressant att utforska denna problemställning inom gymnasieskolor. Vid kvalitativa studier vill man få en så stor variation som möjligt och inte av samma art, där urvalet ska vara heterogent inom en given ram (Trost, 2010). Undersökningen har en god variation, då intervjupersonerna studerar på olika skolor, i olika klasser, i olika gymnasieprogram och besitter olika attityder till ämnet Idrott och hälsa.

Undersökningen utgick från ett subjektivt urval då det ansågs vara passande till att besvara studiens frågeställningar. Denscombe (2009) beskriver att urvalet handplockas och definierar begreppet på följande vis:

Termen används vid situationer då forskaren redan har en viss kännedom om de människor eller företeelser som ska undersökas, och forskaren medvetet väljer vissa av dem eftersom det anses troligt att just dessa ger mest värdefulla data (Denscombe, 2009:37).

Enligt Trost (2010) bör man begränsa sig till ett mindre antal intervjuer, annars kan det leda till att det insamlade materialet blir ohanterbart och därmed kan forskare missa viktiga detaljer som intervjun frambringar. Ett fåtal välutförda intervjuer är mer värdefulla och mest lämpade för vår studie då kvaliteten ska sättas i första hand (Trost, 2010). Nackdelen med kvalitativa intervjuer är att det inte går att generalisera resultatet och hävda att alla gymnasieelever i landet håller med, utan resultatet svarar för en mindre grupp elever.

Det subjektiva urvalet gjorde det möjligt att närma oss eleverna, som valdes ut med ett speciellt syfte i åtanke som återspeglar de utvalda elevernas särskilda kvaliteter och deras relevans för undersökningen (Denscombe, 2009). Denscombe (2009:37) lyfter fram en synvinkel där man som forskare kan reflektera kring sitt urval och som lyder: "Mot bakgrund av det jag redan vet om människor som jag studerar eller företeelser som jag studerar, vem eller vad kommer sannolikt att ge den bästa informationen? ". Studiens urval skedde under Idrott och hälsa-lektionen efter samtal med läraren. Läraren valde inte ut intervjupersonerna, utan vi valde ut dem själva under lektionens gång.

6.2.1 Intervjuurval

Intervjumaterialets bearbetning redovisas intervjupersonerna med fiktiva namn. Användning av fiktiva namn ger en anonymitet i studien och gör det enklare för läsaren att hålla isär olika intervjupersoners utsagor (Denscombe, 2009). Nedan presenteras elevernas fiktiva namn samt vilka program och typ av skola de studerar i.

Intervju 1: Daniel som studerade IT datakonstruktion i kommunal skola.

Intervju 2: Gabriel som studerade informations och medieteknik i kommunal skola.

Intervju 3: Maria som studerade teknisk program webbutveckling i kommunal skola.

Intervju 4: Rickard som studerade IT media i kommunal skola.

Intervju 5: Linda som studerade vård och omsorgsprogrammet i friskola.

Intervju 6: Ida som studerade vård och omsorgsprogrammet i friskola.

Intervju 7: Ronja som studerade samhäll och beteendeprogrammet i friskola.

Intervju 8: Fredrik som studerade samhäll och beteendeprogrammet i friskola.

Intervju 9: Mary som studerade samhäll och beteendeprogrammet i friskola.

Intervju 10: Victoria som studerade naturprogrammet i friskola.

6.3 Reliabilitet och validitet

Studien utarbetas för att följa de krav som ställs för att undersökningen genomförs på en vedertagen vetenskaplig nivå. För att studien ska vara vetenskaplig måste den ha hög reliabilitet och validitet. Dessa begrepp och dess innebörd syftar till att visa på trovärdighet för undersökningen. Reliabilitet innebär att metoden skall vara så noga utskrivet att det tydligt framgår hur studien gått tillväga. Detta är för att andra forskare ska kunna återupprepa studien för att kunna göra likvärdiga jämförelser, men även för att kunna förstå arbetsmetoden och bedöma studiens kvalitetsnivå. Validitet innebär att lyckas mäta det som tanken var att undersökningen skulle mäta. Det är två mått som anger kvalitetsnivå och trovärdighet för studiens undersökning.

För studiens metodval är intervjuerna svårare att få en god reliabilitet på, då varje intervju blir unik utefter situation, intervjuperson och frågeställare. Bryman (2011) skriver istället att begreppet pålitlighet är bättre och menar på att fokus hamnar på redogörelsen för arbetsprocessens alla delar, för att ge möjlighet till att granska studien. På samma vis finns det problem med begreppet validitet och istället använder Bryman (2011) sig av, i kvalitativa metoder, trovärdighet och överförbarhet. Den kvalitativa undersökningen är fokuserad på att få en fördjupande bild av en problemformulering, vilket försvårar möjligheten till att överföra studiens resultat direkt i en annan kontext.

Istället är även här beskrivningen av arbetsprocessen grunden för andra att kunna bedöma möjligheten för överförbarheten av studien i andra kontexter. Studien skall även tydligt formuleras och resonemangen ska vara välgrundade för att ge läsaren en överskådlighet som skapar förståelse för undersökningens trovärdighet.

I detta kapitel blir det viktigt att med stor tydlighet visa vår arbetsprocess med undersökningen, vilket presenteras mer i detalj nedan under rubriken "Genomförande". Läsaren ska kunna göra sin bedömning genom en tydlig insyn av arbetsmetoden för urval, intervjuguide och genomförande. Detta för att visa på tillvägagångsättet under arbetsprocessen, vad som har undersökts samt hur väl undersökningen besvarat studiens frågeställningar (Bryman, 2011).

6.4 Etiska aspekter

Undersökningens metod grundar sig på att studera tio gymnasieelever och inte hela klasser, vilket kan ge studien ett urvalsproblem. Det ställs krav på forskaren i och med att betydelsen av intervjupersonens integritet förstärks genom intervjustudier, eftersom det är genom denne som kunskapen tas emot (Kvale, 2009).

I kvalitativa studier ska forskare förhålla sig till fyra etiska aspekter (Vetenskapsrådet, 2002). Dessa fyra är följande; Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. För att lösa urvalsfrågan kontaktades lärarna i första hand på diverse gymnasium och dessa blev tillfrågade om det fanns möjlighet för oss att närvara på lektioner för att undersöka deltagande respektive ickedeltagande i undervisningen. På det viset möjliggjordes det att det endast skulle vara vi som gjorde urvalet, vilket innebar att först då kunde elever under lektionens gång tillfrågas om de ville ställa upp i undersökningen. När eleverna tillfrågades blev de även informerade om vad undersökningen handlade om och att de hade rätt att avbryta sin medverkan när som helst under intervjuens gång, vilket uppfyllde informationskravet. Eftersom samtliga tillfrågade elever var över 15 år behövdes inte föräldrars /vårdnadshavares samtycke inhämtas, utan eleverna kunde själva bestämma över sin medverkan. Elevernas deltagande behandlas med full sekretess genom att deras deltagande är anonymt, vilket de blev upplysta om före intervjutillfället. Till sist uppfylldes nyttjandekravet som menas att det insamlade materialet endast används till forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002).

I och med att studien grundar sig på intervjuer av få elever är det mycket viktigt med kommunikationen mellan forskaren och eleven, genom att forskaren klart och tydligt informerar om att materialet endast behandlas av oss och att ingen av deltagarna kommer kunna identifieras av utomstående. Det räcker inte med att följa dessa etiska aspekter till punkt och pricka utan det kan hända oförutsedda händelser, till exempel avhopp eftersom forskare arbetar med talande och handlande människor (Kvale, 2009). Det etiska ansvaret tas på fullaste allvar eftersom studien utgår ifrån kvalitativa intervjuer med elever, vilket innebär att de etiska aspekten ger betydelse över hur studien kan vidareutvecklas.

6.5 Genomförande

En kvalitativ studie har ett stort behov av att tydligt uppvisa hur undersökningen genomfördes för att vägleda läsaren och visa på en tillförlitlighet (Bryman, 2011). Eftersom kvalitativa studier är unika, har forskningsprocessen noga beskrivits så man kan skapa sig en uppfattning om vilka val som har gjorts under processen (Patel & Davidson, 2011). Studien genomfördes utifrån den insamlade bakgrunden och tidigare forskning, vilket visade riktningen för studiens intervjuundersökning. Därefter genomfördes tio intervjuer och sedan bearbetades materialet som slutligen utvecklades till studiens resultat och analys.

6.5.1 Förberedelser inför intervjutillfälle

I studiens första skede kretsade våra tankar kring att studien skulle grunda sig i en kvalitativ ansats. Studien ska möjliggöra en fördjupning kring elevernas tankar och känslor kring ämnet samt redogöra deras uppfattning om deltagande, utifrån deras perspektiv. Intervjuer innebär att man får med en rad antaganden och kunskaper om situationen, vilket inte brukar uppstå i en vanlig konversation (Denscombe, 2009). I litteraturgenomgången upptäcktes flera tidigare studier om deltagande med kvantitativa metoder, vilket ledde till att vår nyfikenhet förstärktes kring att sätta sig in i enskilda elevers synsätt om deltagande. För att studiens frågeställningar skulle optimera studiens ändamål, har frågeställningarna omformulerats under hela undersökningsperioden. Enligt Bryman (2011) är det viktigt att formulera frågeställningarna noggrant eftersom dessa styr hela undersökningen. Studiens frågeställningar bestämde ramarna för hur analysen skulle behandla den insamlade mängden data (Bryman, 2011).

Tidigt i arbetsprocessen togs kontakten med verksamma lärare i Idrott och hälsa i en medelstor kommun via maillistor på skolornas hemsidor. I mailet beskrevs studiens syfte och dess frågeställningar samtidigt som det noga framgick att det inte skulle vara lärarna som valde ut eleverna. Genom att besöka lektionerna skulle vi då välja ut eleverna under lektionens gång. Enbart tre av femton lärare i Idrott och hälsa svarade och slutligen intervjuades elever i två olika skolor, en kommunal och en friskola. Vid utformning av intervjuguide är det viktigt att ha en tydlig koppling mellan intervjufrågorna och studiens frågeställningar, detta för att kunna besvara de uppställda frågeställningarna genom att analysera den insamlade mängden data (Bryman, 2011). Den språkliga nivån hos eleverna kunde skilja sig åt, vilket betydde att vi var tvungna att formulera oss tydligt och pedagogiskt för att eleverna skulle förstå oss. Kvale (2009) framhåller vikten av att se samspelet mellan forskningsfrågorna och intervjufrågorna. Denna tydliga koppling utgick ifrån i studiens intervjuguide för att sedan kunna besvara forskningsfrågorna.

Intervjuguiden utgick ifrån frågorna och sedan från fem större kategoriseringar som är: *anledningar till frånvaro, anledningar till aktivitet, betygets betydelse, trygghet och andra fördelar/nackdelar i ämnet samt ombyte*. Intervjufrågornas uppbyggnad kunde man sedan finna inom tre huvudområden: *Innehåll, deltagande och betyg*. Förenklat kan man säga att de fem större kategorierna återkommer i intervjuguidens alla tre huvudområden. Eftersom intervjustudien utgår ifrån elevernas perspektiv, utformades frågorna neutralt så att inte eleverna exempelvis skulle börja smutskasta läraren som person, utan istället förhålla sig till ett vidare perspektiv runt intervjufrågorna. Intervjuguiden är semistrukturerad för att erhålla friheten till att göra tillägg eller avdrag under intervjuens gång. Friheten innebär flexibilitet och möjlighet att styra intervjun efter de samtal som uppstår med intervjupersonerna, vilket kan leda till att de utvecklar sina idéer och talar mer utförligt om ämnet (Denscombe, 2009). De nya frågorna som skapas kan leda till möjligheter att fördjupa sig i intervjupersonernas individuella historia ytterligare (Bryman, 2011; Denscombe, 2009). För att uppskatta tiden för intervjutillfället och frågornas möjlighet att bli besvarade utfördes en provintervju med en lärarstudent som inte har någon specifik koppling till ämnet Idrott och hälsa. Tiden vid intervjutillfällena förväntades ta 10-15 minuter men i vissa fall kom det att bli runt 20 minuter. Till intervjutillfället användes privata mobiltelefoner via en standard inspelningsapplikation som heter "Röstinspelning".

6.5.2 Intervjutillfället

Intervjutillfällena skedde vid två tillfällen i två olika skolor, där det var överenskommet med idrott och hälsa-lärarna om att mötas upp i idrottshallen. I likhet med Denscombe (2009) samt Bryman (2011) gjordes det försök med att hitta en miljö för intervjun där de intervjuade inte blev störda av andra individer och en plats som är någorlunda tyst. Innan lektionerna började presenterade vi oss för hela klassen och berättade kort vad vår undersökning handlade om. En överenskommen tidslängd är en viktig detalj att informera om, enligt Denscombe (2009) för att intervjupersonen ska känna sig bekväma.

Elever valdes ut under lektionens gång, då situationen var passande till att fråga dem. Medan eleverna var med på lektionen gavs möjligheten till att se dem i aktion och då observerades det över vilka elever som kunde tänkas passa in i undersökningen. Därmed kunde ett strategiskt urval göras, exempelvis elever som inte var ombytta, elever som framstod sig idrottsliga genom sina föreningskläder, elever som verkade vara o-engagerade samt elever som visade god rörelseförmåga men som inte hade föreningsattribut. De elever som ingick i vårt urval hade en tendens att medvetet väljas ut eftersom de möjligen har något speciellt att bidra med (Denscombe, 2009). De utvalda eleverna tillfrågades om de ville delta i intervjustudien och det angavs tydligt att det var frivilligt. Tio elever tackade ja och deltog i undersökningen.

Vid intervjutillfället introducerade vi oss ytterligare och förmedlade tydligare kring vad vår studie handlade om samt de etiska riktlinjerna. När man ska utföra intervjuer ställer det krav på forskarna att vara insatta, ha semistrukturerade intervjufrågor, bemöta intervjupersonerna på ett tillåtande sätt så de känner sig trygga i intervjukontexten, ha uppmärksamhet och tydligt lyssna på vad de säger, till exempel identifiera motsägelser samt veta vad man vill få ut av intervjun (Bryman, 2011), se ”Intervjuguide” i bilagan. De första minuterna i intervjun är avgörande för resultatet i studien. Uppvärmningsfrågor som exempelvis handlade om deras bakgrund ställdes för att få eleverna att känna sig avslappnade och finna sig till rätta inför intervju (Kvale, 2009; Denscombe, 2009).

Sedan övergick samtalet till studiens huvudfrågor, men för att hålla intervjun i en levande dialog valdes frågor från intervjuguiden beroende på elevernas svar. Vi var uppmärksamma på att kunna fördjupa oss inom olika svar som kunde leda till

intressanta diskussioner samt följa upp motsägelsefulla och otydliga svar. I några fall har samtalet gått smidigt men vid andra tillfällen har samtalet fått drivas framåt.

6.5.3 Databearbetning

Det insamlade materialet transkriberades så fort som möjligt för att hålla intervjuerna levande samt för att reflektera mellan de två intervjutillfällena. Transkribering är tids- och arbetskrävande (Patel & Davidson, 2011) men detta upplevdes som en värdefull del av forskningen eftersom vi kom i närmare kontakt med den insamlade empirin (Denscombe, 2009). Bearbetningen bestod av att lyssna på det inspelade materialet och skriva ner allt som hade sagts.

Därefter bearbetades det insamlade materialet vidare för att kunna skapa de intervjuade elevernas bild av de diskurser som framträdde under samtalen genom intervjufrågorna. Bearbetningen genomfördes genom att först läsa igenom intervjuerna och notera olika nyckelord på frågorna och svaren. Det uppkom återkommande nyckelord i intervjuerna och enligt Denscombe (2009) indikerar detta på att frågorna och svaren delas av en grupp, vilket ger större förtroende för studien. Bryman (2011) talar om att materialet sedan ska kodas med hjälp av olika nyckelord som framkommit vid bearbetningen av empirin. Dessa nyckelord sammanfogas i olika större kategorier, vilket sedan skapar en strukturerad bild av vad som framkommit i empirin. Till en början kan en rad olika nyckelord skapas men med hjälp av olika urval ger detta ett bidrag till studiens slutanalys (Bryman, 2011). Sedan sorterades relevanta citat som ansågs vara exemplifierande och därefter författades lämpliga underrubriker. Underrubrikerna strukturerades och frambringade tre huvudrubriker som kom att ligga till grund i kommande kapitel ”Resultat och analys”.

7 Resultat och analys

Vi har valt att presentera studiens resultat från huvudrubrikerna ”Ämnets innehåll – ett ”måste” i deltagandediskursen?”, ”Att delta i ämnet – att upprätthålla diskursen” och ”Betyg och bedömning – i linje med vilken diskurs?”. De tre huvudrubrikerna behandlar de diskurser som framträder i utsagorna utifrån studiens syfte. I resultaten framkommer en rad olika diskurser som påverkar intervjupersonernas syn på deltagande, ickedeltagande samt förändring i ämnet. Diskurser som intervjupersonerna lyfter fram är aktivitets-, erfarenhets-, hälso-, ämnesplans-, betygs-, makt-, deltagande-, föreningsidrotts-, kropps-, didaktik-, substitut- och bollspelsdiskurs.

Nedan kommer resultaten kopplas till studiens syfte och besvara studiens frågeställningar samt analyseras utifrån studiens diskurser. Analysen presenteras i slutet på varje huvudrubrik med tydliga kopplingar till studiens teoretiska ramverk, diskursanalys. Teorin är ett verktyg för analysen som ska bidra till skapandet av intervjupersonerna beskrivning av vilka objekt som påverkar förutsättningarna för studiens frågeställningar.

Studien utgår ifrån följande frågeställningar:

- Vilka uppfattningar har ett urval av gymnasieelever om deltagande och ickedeltagande i Idrott och hälsa 1?
- Vilka förändringar inom ämnet behövs enligt eleverna för att Idrott och hälsa 1 ska bli ett ämne för alla elever?

7.1 Ämnets innehåll – ett ”måste” i deltagandediskursen?

Under rubriken ”Ämnets innehåll – ett ”måste” i deltagandediskursen?” redovisas i två underrubriker som beskriver viktiga delar av resultatet som till en början belyser förändringarna mellan grundskolan och gymnasiet innehåll och vidare presenteras de didaktiska valen inom ämnet Idrott och hälsa 1.

Eleverna säger sig inte vara införstådda med vad som står i ämnesplanen, utan gör sina tolkningar utifrån det innehåll som bedrivs i undervisningen samt efter lärarens argument för ämnet. Eleven Fredrik ger en bild av vad innehållet kopplar till ämnets syfte: ”Ja det beror på lite. Ibland när man får en längre uppgift så berättar han rätt tydligt, men annars vet man inte riktigt vad det skulle vara”. Eleverna har svårt att sätta fingret på vad ämnet syftar till och har ännu svårare att sätta ihop undervisningens innehåll med vad de blir bedömda inom, men mer om detta behandlas i kapitlet ”Betyg

och bedömning – i linje med vilken diskurs?”. Eleverna är dock överens om att ämnet syftar till att de ska få röra på sig och att motion är viktigt i den stillasittande skolvärld som de verkar i. Eleverna anser även att de som har störst behov av ämnet är de som inte rör på sig på fritiden: “Det är inte alla som gör det så det är väl bra att man typ blir lite tvingad till att göra det då” (Maria).

Eleverna vittnar om att innehållet i undervisningen främst är bollsporter och tror att bollspelsutövandet är ett kunskapskrav som måste uppnås enligt ämnesplanen. De elever som är negativt inställda till bollekar och bollsporter känner sig exkluderade i undervisningen, där eleverna uttrycker om att valet av innehåll påverkar deltagandet för elever som redan är negativt inställda till ämnet.

Jag vet inte, vi har ju redan så många olika aktiviteter och i skolan får man inte alltid välja vad man ska göra utan du ska göra som du blir tillsagd, det finns ju en läroplan för Idrott och hälsa också [...] utan det är bollsport och man spelar fotboll eller volleyboll (Rickard).

Trots den negativa inställningen kring till exempel bollsporter, säger dock en majoritet av eleverna att de är nöjda med valen av aktiviteter, eftersom undervisningen erbjuder en mängd olika aktiviteter som exempelvis bollsport, kondition samt styrka som eleverna framhåller som viktiga innehåll enligt ämnesplanen.

7.1.1 Förändring mellan stadierna

Elevernas bild av högstadiets undervisning inom ämnet Idrott och hälsa visar att undervisningen skiljer sig åt från gymnasiet. Majoriteten av eleverna har en negativ inställning av ämnet från högstadiet, då flera antydde att de inte förstod vad lektionerna syftade till. Ida ansåg att läraren också hade en betydelse: “Läraren sket nog i det mesta, han var bara där för pengarna och inte mer”. Inte nog med detta, eleven Mary uttryckte sig på följande vis:

Förändringen var jättemycket, då man tidigare var tvungen att vara med på allt. Allt för att bevisa att man kunde nå godkänt och där hade man inga alternativ. Förväntningarna inför gymnasiet var detsamma, fast när läraren sa att man har andra alternativ att utöva så länge man är aktiv så kändes det bättre för eleven, mycket lättare (Mary).

Det frekventa innehållet i ämnet på högstadiet, menar eleverna på att det innehöll mycket bollspel. Enligt Mary var man tvungen att vara med på bollspel, tvungen att

springa, tvungen att delta i orientering, tvungen att vara med på allt för att bevisa att man kunde nå godkänt och därför hade de inga andra alternativ än att vara med. Eleverna anser att skillnaden mellan högstadiet och gymnasiet är att på gymnasiet har de mer valfrihet, exempelvis om man inte kan utöva en aktivitet så får man göra något annat. De är överens om att de är positivt inställda i ämnet, då de flesta får ta eget ansvar i sitt deltagande. Innehållet som skiljer sig åt från högstadiet är att eleverna nu får utöva mer egen träning, som uppskattades av de flesta. Däremot uttrycker sig Daniel tvärtom då han ansåg sig själv vara mer aktiv i grundskolan än på gymnasiet för då slutade han vara aktiv.

7.1.2 Didaktiska val

Idrott och hälsa bedrivs vanligtvis i en idrottshall, men eleverna på friskolan hade två lektioner i veckan, varav en lektion i idrottshallen och en lektion i en vanlig skolsal. Skolan hade valt att särskilja ämnet i två delar, då flera intervjuade elever säger Hälsa om de teoretiska lektionerna, medan någon inte kunde bekräfta att det fanns en uppdelning utifrån ämnets namn.

Jag tycker att det är bra för då lär man sig mycket på lektionstid och sitta vid lektionsbänken och lära oss och sen även göra det praktiskt. Asså sen får man lära sig om de olika pulserna och vad man ska ha dem till och sen det praktiska ska vi ta oss an aktiviteter och visa att vi kan göra dem (Ida).

Teorin bestod av, enligt eleverna, fördjupningar i det som gjordes praktiskt, om hur kroppen fungerar, skaderisker, regler om sporter med mera. Eleverna som i det stora hela var positiva till ämnet var ändå medvetna om att det fanns elever som regelbundet avstod från undervisningen. Enligt eleverna befann sig de elever som avstod från ämnet Idrott och hälsa kvar i skolan och en stor anledning var för att friskolan låg några kilometer bort från idrottshallen. Men eleverna beskrev att vid de teoretiska lektionerna var deltagandet oftast betydligt större. Friskolan hade valt att ha en lektion i veckan med teori, medan den kommunala skolan hade sin enda lektion i veckan i idrottshallen. Eleven Fredrik som gick på friskolan ansåg att: ”Missar man en fysisk lektion så är det inte så mycket man missar som man måste kunna, däremot den teoretiska så är det jättemycket information, ganska ofta” (Fredrik). Teorilektionerna är eleverna i friskolan positiva till och anser att deltagandet oftast är närmre hundra procent gentemot de praktiska lektionerna där det oftast är någon eller några som inte deltar av olika

anledningar. Däremot uttrycker Victoria, som beskriver sig själv som en aktiv elev på Idrott och hälsa-lektionerna, att teorin bör förändras. Hon känner inte sig bekant med vissa områden inom teorin och tycker det är svårt för att de aldrig tidigare haft teori inom ämnet Idrott och hälsa. Eleverna på den kommunala skolan ansåg att teoretiska lektioner var något som förekom mycket sällan, samtidigt var de aldrig fulltaliga på lektionen.

Linda framhåller att undervisningen sker i form av olika block, där lektionsteman återkommer i en rad av lektioner under cirka tre veckor. Eleverna säger sig önska en varierad undervisning och fler lyfter fram egenplanerad träning som undervisningsform. Ett exempel där eleverna själva får välja ut en kroppslig färdighet som de får möjlighet att förbättra sig inom, genom att planera och genomföra en träning på lektionerna under några veckor. Denna egenplanerade träningen var något eleverna lyfte fram som något de gärna ser mer av.

Innehållet i undervisningen har eleverna förklarat ovan att de inte känner att de vill att ämnet gör några större förändringar. Fredrik lyfter däremot fram att smågruppsarbeten är en arbetsmetod som han vill ska förekomma mer i ämnet, eftersom det kan kännas tråkigt att arbeta enskilt. I stora grupper känner Fredrik att man bara står där och sedan gör alla de andra uppgifterna. Majoriteten av eleverna redogör att de förstår att ämnet ser ut som det gör för att ämnesplanen styr vad de ska göra på lektionerna. Majoriteten av eleverna tror att undervisningens innehåll inte går att ändra, utan man ska utöva det som bestäms. Däremot menar Rickard på att elevinflytandet existerar, då det händer att klassen ibland får vara med och bestämma innehåll. Enligt honom är det bara de grova dragen i läroplanen som läraren styr. Val av innehåll utifrån eleverna själva uppstår någon enstaka gång vid terminernas slutskede, enligt Victoria. Däremot när läraren låter eleverna välja aktivitet, tar killarna i Marias klass en stor plats och röstar fram för ytterligare en bollsport som hon inte gillar.

7.1.5 Analys

Resultaten kring ämnets innehåll tyder på att lärarens maktutövande gällande undervisningens utformning bygger på, enligt de intervjuade eleverna som utgör studiens subjekt, ett innehåll som de tror måste följas på grund av objektet, den rådande ämnesplanen (Foucault, 1982 & Skolverket, 2011). Intervjupersonerna visar på att de har ett stort förtroende för läraren om innehållet i undervisningen, eftersom ingen elev

ifrågasätter lektionernas innehåll och dess koppling till ämnesplanen. Läraren har en position som intervjupersonerna har vant sig vid, som innebär att eleverna gör de uppgifter som läraren tilldelar dem. Maktdiskursen tillåter inte eleverna ifrågasättanden eftersom undervisning är ett färdigt paket som inte går att påverka. Det kan leda till att deltagandet påverkas negativt. De enda tysta ifrågasättandena som kan finnas är andra elever som väljer att inte delta i undervisningen. I och med att de inte kommer till lektionerna påverkar inte elevernas åsikter, objektet innehåll (Foucault, 1982).

Förändringen som har skett mellan stadierna är att eleverna har fått mer valfrihet på gymnasiet, vilket verkar ha påverkat deras deltagandediskurs positivt i ämnet. Detta beror på enligt intervjupersonernas utsagor, att lektionerna innehöll mycket bollspel på högstadiet som inte uppskattades av flertalet, trots det kände sig eleverna tvungna att delta. Intervjupersonerna bär med sig negativa erfarenheter från högstadiet då bollspelsdiskurs påverkade deras deltagande negativt (Foucault, 1982). Förändringarna i gymnasiet framhåller ett ökat deltagande tack vare lärarens flexibilitet i förhållande till objektet. Samtidigt kan det bli ett besvärligt uppdrag för gymnasielärarna att få alla elever till att delta i undervisningen. De redan ickedeltagande eleverna kan bära med sig negativa föreställningar om ämnet, som kan förstärkas när de börjar på gymnasiet. Detta möte kan beskrivas som medvetande när sinnesintryck möter ett språk, som exempelvis när eleven möter läraren i samma kontext, ämnesdiskurs, som antingen möjliggör elevens fortsatta ickedeltagande eller fortsätter att delta (Florence, 1998). Yttre faktorer som nya lärare och nya klasskamrater samt undervisningen, objekt, som sker i nya miljöer, kan komma att påverka deras val till deltagande. Samtidigt ska gymnasieläraren bryta denna trend så att de ickedeltagande eleverna istället väljer att delta.

I friskolan undervisades intervjupersonerna i både teoretiska och praktiska lektioner, objekten, medan den kommunala skolan enbart hade praktiska lektioner med ett fåtal teoretiska inslag. Den didaktiska diskursen har lett till att eleverna i friskolan fått en möjlighet att fördjupa sig inom det som man har utövat praktiskt till skillnad mot eleverna i den kommunala skolan. Dessa elever finner det diffust att förstå vad man ska lära sig genom exempelvis objektet bollsport (Foucault, 1982). Det visar sig finnas fler faktorer som påverkar elevernas deltagande på grund den didaktiska diskursen som uppdelningen är en del av, där intervjupersonerna framhöll att deltagandet var lägre vid de praktiska lektionerna jämfört med de teoretiska lektionerna. En förklaring till varför deltagandet är högre vid de teoretiska lektionerna kan bero på att i idrottshallen, som

också utgör ett objekt, får kroppen och idrottskläderna ett tydligt värde jämfört med de teoretiska lektionerna. Kroppsdiskursen innebär att idrottskläderna får en betydelse då kroppen är ett verktyg i undervisningen och idrottskläderna gör att kroppen blir mer synligt framträdande. Objekten ses som yttre faktorer som kan komma att påverka subjektens, intervjupersonernas, val till att delta eller inte delta inom den rådande ämnesdiskursen (Foucault, 1982).

I resultatet för ämnets innehåll kan man tydligt se att intervjupersonerna anser innehållet starkt påverkas av objektet, ämnesplan (Foucault, 1982). Inom ämnesdiskursen uppstår en konflikt eftersom problematiken handlar om att eleverna inte har en tillräcklig insyn av vad ämnesplanen egentligen innebär för ämnets innehåll. Samspelet mellan objekt och subjekt inom ämnesdiskursen påverkar därför lärandet och upplevelserna (Foucault, 1972). Exempelvis har det frekventa bollspelandet kommit fram som en ämnesplansdiskurs där intervjupersonerna inte är medvetna om vad de ska lära sig. Det visar att lärarens roll i att förmedla ämnesplanens innebörd för eleverna inte är tillräckligt förenklat för att eleverna ska förstå. Förmedlingen av undervisningsinnehållets innebörd visar att kopplingen till ämnesplanen är sällsynt. Bristen av förmedlingen av vad eleverna ska lära sig i ämnet kan vara en anledning som påverkar deltagandediskursen, vilket innebär att elever väljer att inte delta.

7.2 Att delta i ämnet – att upprätthålla diskursen

Under rubriken ”Att delta i ämnet – att upprätthålla diskursen” redovisas i fyra underrubriker som beskriver viktiga delar ur resultatet som kan påverka deltagandet inom ämnet Idrott och hälsa 1. Avsnitten lyfter först fram elevers inställning till ämnet, för att sedan övergå till elevernas synsätt på vad en aktiv elev innebär. Avslutningsvis, redovisas resultat om varför elever inte deltar i undervisningen och substituten som eleverna hänvisas till istället.

7.2.1 Elevers inställning till ämnet

Eleverna var i stort positiva till ämnet och såg behoven till varför ämnet behövdes för elever som var stillasittande på fritiden. Argumentet som att få ha ett roligt avbrott för att röra på sig: “Alltså man kommer på idrotten för att ha lite kul alltså, så, det är typ man slipper andra ämnen för att vara lite glad” (Victoria). Victorias citat visar på hur flertalet elever ser på ämnet. Samtidigt som många är positiva till ämnet, vittnar elever om att prestationsångest är en faktor som missgynnar inställningen till ämnet. Maxprestation i olika aktiviteter som löpning och simning bedöms efter tid, vilket kan förklara att vissa elever känner prestationsångest i ämnet. Framförallt är det Gabriel som framhåller att han kan förstå att elever som inte är aktiva på fritiden har det svårare i ämnet.

Att undervisning syftar till att i sig främja till god hälsa, nämns av en klar majoritet av intervjupersonerna. Även Rickard är helt övertygad om att ämnet har en viktig funktion i skolan: “Helt klart nödvändigt, med tanke på hur mycket som vi sitter stilla som vi gör på den tekniska och ja det kan ju också vara roligt att få röra på sig” (Rickard). Däremot på en fråga om han tror att lärandet i stort främjas av att ha Idrott och hälsa, tror han inte att det påverkar övriga lektioner för då skulle ämnet istället haft fler och kortare lektioner per vecka. Eleven Victoria säger att för henne är ämnet ett viktigt tillfälle för träning, då hon anser att tiden för övrigt i veckorna är knapp och träningen får stryka på foten. Hon är inte heller någon tjej som gillar att gå på gym utan behöver någon som sporrar henne: “Måste ha någon som tvingar mig att röra på mig, på samma vis som läraren gör” (Victoria).

Eleven Daniel som är negativt inställd till ämnet säger sig inte vara motiverad till att delta i undervisningen, för han inte förstår syftet med de aktiviteterna som finns i undervisningen. Daniel menar att det som gjort att han väljer att avstå från Idrott och hälsa är att han inte fastnat för någon sport, han säger att under lågstadiet fram till gymnasiet har

han varit aktiv men sedan tog det helt stopp. Han menar att läraren inte gjort någon särskild åtgärd för att få med honom och uttrycker att han konkret vill få reda på vad som krävs för att få ett E.

7.2.2 En aktiv elev är...?

Att prestera mitt bästa och inte slappa. Om något är tråkigt, ska man delta i det man även tycker är tråkigt då, i allt, det är då man är aktiv. Om man inte klarar av det är det en annan grej (Gabriel).

Elevernas bild av hur en aktiv elev är följer ett gemensamt mönster. Precis som Gabriel säger, anser majoriteten av eleverna att ”En aktiv elev innebär att man gör så gott man kan på lektionen och är det något man inte kan, försöker man utöva det ändå och går det inte så hittar man på något annat istället” (Gabriel). Mary anser att en aktiv elev alltid är med i alla lag i bollspel och aldrig klagar över det. Enligt henne är det alltid bra att vara med och engagera sig mycket, därför är man även med på allting oavsett vad man utövar för aktiviteter på lektionen. Elevernas svar tyder på att det anses vara viktigt att försöka att göra sitt bästa och göra det man ska göra. Både Ida och Mary tror att man får godkänt i betyget om man kommer på lektionerna, men då krävs det lite mer än att bara befinna sig där oombytt.

Och typ engagera sig vara med lite eller typ, om man inte kan det man håller på med att man gör något annat istället för att sitta där och bara kolla på dom. Till exempel gå ut och gå eller vara aktiv liksom, det är då jag tror man blir godkänd (Mary).

7.2.3 Att inte delta

Elevernas uppfattningar kring vad ett ickedeltagande i ämnet Idrott och hälsa innebär följer i stort sätt samma mönster, då lathet är en anledning som majoriteten av eleverna har belyst. Enligt Linda grundar sig anledningarna på att de ickedeltagande inte bryr sig om ämnet eller att lektionen består av aktiviteter som de inte tycker är så roliga. Gabriel lyfter fram en annan anledning som han tror påverkar deltagandet:

Jo vissa kanske tycker det är jobbigt med konditionstema, jag känner några som tycker det är jobbigt och mår illa eller mår dåligt över sig själva för att de inte kan slå en viss tid exempelvis. Det är det jag menar, alla kan ju inte prestera likadant (Gabriel).

Friskolan håller sina Idrott och hälsa lektioner i en idrottshall som ligger några kilometer bort från skolan. Majoriteten av eleverna som studerar i friskolan är överens

om att avståndet påverkar deltagandet, då många tycker att det är långt att ta sig till idrottshallen, oavsett om man tar sig dit med buss eller promenad.

Ja herregud titta på hela vår klass typ, nej det är jättemånga som är borta nu som stannar hemma istället eller så sitter de där ute på bänken eller vad det heter där ute och de brukar vara flera stycken (Ida).

Enligt Rickard handlar ickedeltagandet om brist på motivation och det är då eleverna hittar på bortförklaringar som till exempel att de är sjuka, förkylda, haft feber, är skadade, stukat fötterna med mera. Detta kan medföra konsekvenser, exempelvis om man är med på lektionen men ej ombytt, ej aktiv och inte medtagande på lektionen så kan man få en liten markering i betyget om att man inte var med på lektionen, menar Rickard på.

I friskolan har man delat upp Idrott och hälsa till två gånger i veckan och innehåller praktiska och teoretiska lektioner. Fredrik tror att en anledning till ickedeltagande är tiden, eftersom den praktiska lektionen sker en gång i veckan klockan nio på morgonen i idrottshallen. Då klassen har teoretiska och praktiska lektioner i veckan, menar han på att många av eleverna tänker att man ändå tar igen det man har missat på den praktiska lektionen och därför är det nästan alltid full klass på teorilektionerna.

7.2.4 Substitut till ickedeltagande

Substitut till ickedeltagande beskriver aktiviteter som utövas på lektionerna utöver huvudaktiviteten, förenklat är det ett annat alternativ gentemot huvudaktiviteten och som inte syftar till att uppnå några kunskapskrav i ämnesplanen.

I2: Du säger att du inte är så jätteaktiv på idrotten, är det så att du är med någon gång?

Daniel: Nej, jag är aldrig med.

I2: Vad får du göra istället?

Daniel: Vi brukar få gå en runda, men det beror på om det regnar för då får vi sitta inne och gör något annat.

I2: Vad får ni göra då göra för något annat här inne?

Daniel: Ingenting, kolla på.

I2: Har läraren talat om vad promenaden syftar till, varför ni ska ut och gå?

Daniel: Ja men det är för att vi ska ha något att göra (Daniel).

Ovanstående citat visar att det vanligaste substitutet till ickedeltagande inom Idrott och hälsa på de två undersökta skolorna är promenader. Eleverna visade på att promenader är den vanligaste fysiska aktiviteten som eleverna får utöva, om de inte är ombytta till

lektionen, vilket Ida tror handlar om att läraren vill att man ska ut och röra på sig så man får lite fysisk aktivitet. Trots detta vet inte många av eleverna vad promenaderna exakt syftar till. Enligt eleverna i den kommunala skolan, visar inte läraren något intresse till att ge andra aktiviteter till elever som inte är ombytta.

Vanligtvis är det att ut och gå, men sen är det upp till dem om de gör det eller inte, det är ju svårt för läraren att se om de är ute och går, läraren är ju alltid inne i hallen (Rickard).

Andra substituter till ickedeltagande i Idrott och hälsa är enligt Gabriel att plocka upp saker, plocka in och plocka fram till den ordinarie lektionen. De elever som är oombytta fick även sitta på bänken och titta på utan några specifika uppgifter av läraren, enligt Maria. Däremot menar eleverna i friskolan på att deras lärare vill att alla ska vara med så gott det går, till skillnad mot högstadiet då Ronja menar på att man endast fick plocka undan efter de andra som deltog i lektionen.

Ronja: Här är alla med, men då var det ofta som vissa inte var med”

I1: Vad är skillnaden på nu och då?

Ronja: Nu går vi ju ändå på gymnasiet och det är lite mer seriöst, men på högstadiet var det många som glömde kläder och var allmänt oseriösa (Ronja).

Majoriteten av eleverna i friskolan vittnar om att substitutet till ickedeltagande är att alla ska vara med oavsett om man är ombytt eller inte. Enligt Mary krävs det ett eget ansvar vid val av aktiviteter, vilket läraren under lektionens gång går och tittar för att se hur det går. Hon menar på att det handlar om att alla ska få chansen att vara lite aktiva när man väl har lektion i Idrott och hälsa. Både Ronja och Mary lyfter fram att de elever som är oombytta även får hjälpa till att kasta bollar, vara bollkalle, hjälpa till om det är något spel eller att hjälpa till att döma. När Victoria inte deltog i en lektion fick hon istället söka volleybollfakta, eftersom lektionerna just då under den perioden utgick ifrån volleyboll.

“Läraren ger oss bra förslag hur vi kan ändra oss för att det kan bli roligare”, anger Ida. Lärarens strategier till att få fler elever att komma ombytta till lektionen kan exempelvis vara att påvisa dem att det är roligt att vara med på lektionen och på det viset övertyga eleverna om att ta med sig kläder till kommande lektion, menar Ronja och Daniel på. Mönstret som kan ses bland elevernas svar är att de flesta inte vet vad varken promenader eller lektionernas innehåll syftar till, kopplat till ämnesplanen.

7.2.5 Analys

Eleverna, studiens subjekt, är till flertalet positivt inställda till kursen Idrott och hälsa 1, eftersom de menar att ämnet är ett roligt avbrott för att kunna röra på sig och ger hälsofrämjande fördelar då de sitter stilla på de övriga lektionstiderna (Foucault, 1982). Eleverna lyfter fram argument om ämets syfte kopplade till hälsodiskurser. Samtidigt talar intervjupersonerna med tydlighet om att det är de idrottsaktiva eleverna som gynnas av prestationskraven i ämnets idrottsliga utformning, som utgör objektet. Intervjupersonerna i studien säger sig även uppleva att det finns krav utifrån en föreningsidrottsdiskurs på kunskaper kring specialidrottsliga tekniska färdigheter och taktiska förmågor, som utgör andra betydande objekt för deltagandediskurs (Foucault, 1982). Dessa krav har lett till att några av intervjupersonerna känner till andra elever eller sig själva, som väljer att avstå från undervisningen dels på grund av att de själva känner någon form av prestationsångest. Den idrottsliga dominansen i ämnet kan få negativa följder på deltagandet i ämnet för de elever som inte har förkunskaper och den idrottsliga bakgrunden och som kan ge fördelar till prestationskraven. Om relationen mellan subjekt och objekt i idrottsdiskursen inte kan samspela, det vill säga, elever som inte har en idrottslig bakgrund och den idrottsliga dominansen, skapas inte det möte i undervisningssituationen som möjliggör elever att inte delta (Florence, 1998). Detta kan anses befästa den tradition som funnits inom ämnet sedan idrottens inträde i undervisningen sedan läroplanen från 1980 (Sandahl, 2005).

Idrottskläderna är ett betydande objekt eftersom ämnet bygger på en norm om att man ska vara ombytt på lektionerna, då objektet påverkar elevernas upplevelser, erfarenhet och åsikter (Foucault, 1982). Mönstret visar att eleverna uppfattar att läraren inte har acceptans för ett deltagande i ämnet om eleverna inte är ombytta. Resultatet i studien visar att de intervjuade eleverna uppfattar att oombytta elever oftast tilldelas ett substitut till ordinarie lektion. Detta substitut har visat sig vara promenader som inte tydligt kan relateras till objektet läroplan, enligt intervjupersonerna. Deltagandet kan bli negativt för de elever som inte känner sig bekväma i ämnet och ofta blivit förpassade till promenader. Ämnet visar på en oflexibel hållning i fråga om didaktiskdiskurs till att inte låta elever delta utan att genomföra fysiska aktiviteter och istället ha kunskapsinläring i fokus. Ytterligare objekt som kan påverka deltagandet på lektionerna i friskolan är exempelvis cykel eller busskort då idrottshallen ligger några kilometer bort från skolan, vilket några intervjupersoner i studien berättar kan vara en orsak till att elever inte väljer att delta (Foucault, 1982).

Intervjupersonerna som ses både som ett subjekt och en aktör och agerar inom en ämnesdiskurs, menar på att det finns vissa dolda principer inom Idrott och hälsa där outtalade objekt skapar en konflikt med subjektet (Foucault, 1972). För ett deltagande i ämnet krävs det att eleverna följer en dold mall för att få tillgång till undervisningen och den kunskap som finns i ämnet. Intervjupersonerna talar om att deltagandediskursen påverkas av mallen som innebär att de ska vara med på lektionen, ha rätt kläder med sig, delta i bollspel och aldrig klaga i undervisningen. Uppfylls inte detta tyder mycket på att eleverna exkluderas ur undervisningen av läraren och blir förpassade till andra aktiviteter som inte värdesätts i ämnesdiskursen (Foucault, 1972).

7.3 Betyg och bedömning – i linje med vilken diskurs?

”Betyg och bedömning – i linje med vilken diskurs?” är det sista avsnittet som knyter ihop resultatkapitlet, då de tre delarna har en tydlig gemensam koppling till varandra och gemensamt ger svar på studiens frågeställningar. Avsnittet behandlar först de didaktiska frågorna vad, när och hur eleverna blir bedömda i Idrott och hälsa 1. Sedan lyfts fritidens betydelse fram för betygsättningarna i ämnet och avslutas med elevernas syn på vad som krävs för att få ett E.

7.3.1 Bedömning: Vad? När? Hur?

Vad det finns för kunskapskrav och hur de tillämpas är eleverna inte säkra på. Rickard uttrycker sig: “Ofta får vi kanske inte reda på för ett visst betyg, för kraven för ett betyg kan variera för vad man gör och beroende för person till person” (Rickard). Betygen är något som intresserar de flesta eleverna, medan några uttrycker viljan att göra sitt bästa sedan får det bli vad det blir.

Frågorna som uppkommer är vad blir eleverna bedömda på, när blir eleverna bedömda och hur blir eleverna bedömda? Eleverna ger en gemensam bild av att mycket i bedömningen sker i det dolda, det är enbart vid löpning, simning eller skriftliga uppgifter som eleverna är säkra på vad de blivit bedömda på. Löpning och simning handlar oftast om att de får betyg efter hur snabbt de sprang eller simmat. Den övriga bedömningen är inte lika självklar och flertalet av eleverna anser att allt de gör bedöms av lärare hela tiden. Ronja beskriver det som att: “[...]alla situationer är lika viktiga, jag tror att allt är lika viktigt” (Ronja). “Man har alltid hört att man ska kunna till exempel olika bollspel” (Linda). Som ovanstående citat visar på är flertalet av eleverna säkra på att bollspel är något som de får betyg i inom ämnet Idrott och hälsa 1.

Eleven Fredrik menar att vid de skriftliga arbeterna får eleverna tydliga betygskriterier, vilket de anser inte finns lika tydligt i den övriga undervisningen. Gabriel säger att: “[...] man får en massa tester och prov i matte. Där får man ju feedback direkt vad du ligger på och sånt. Här får man i nästan i slutet på årskursen vad man ligger på” (Gabriel). Samtal om betygskriterier är något som förekommer främst i början av kursen och sedan vid något enstaka tillfälle när de till exempel påbörjar med något specifikt tema. Eleverna nämner även att de själva har ett eget ansvar under terminens gång att hålla ämnesplanen i minnet, eleverna säger att ämnesplanen går att nå via skolans lärplattform.

Det eleverna framförde, som nämnts tidigare är att ämnet i gymnasiet har en mer individuell del där den egna träningen varvas in i den övriga undervisningen. Eleven Mary säger att hon får möjligheten av sin lärare på friskolan att göra andra aktiviteter, om hon väljer att inte delta i den planerade undervisningen. Mary nämner att hon exempelvis fick gå till gymmet istället, som finns i anslutning till idrottshallens undervisningssal. Enligt eleven var dessa extra möjligheter sanktionerade av läraren men att de påverkade betyget:

Vi får ju säga att det här vill jag inte göra, men det vet vi ju tar på betygen så gör man ju inte. Man vill ju ha ett högt betyg och man vet ju att det finns olika mål i den här läroplanen och tyvärr är många av målen sånt som många känner att de inte egentligen vill göra, men man gör det för det finns med i skolan liksom (Mary).

Eleverna är på det klara med att aktiviteternas substitut inte värderas av läraren utan ses som en aktivitet där de som inte är med på den ordinarie lektionen får lite motion i alla fall. Där är eleverna helt överens om att läraren inte ser till exempel promenaden som en möjlighet där elevens aktivitet ställs i förhållande till ämnesplanen. ”Nej, vi har inte fått redan på varför vi ska göra det, men det är väl för att läraren vill att vi ska röra på oss så gott det går” (Ida).

Hur bedömningen görs har ovan nämnts av eleverna, något som har varit otydligt i de flesta andra fallen. Men eleven Rickard har sin klara uppfattning om hur bedömningen borde ske:

Läsåret börjar så står alla elever på noll, om vi då tänker oss en skala från 0-100%. Och sen om du presterar på 70 % och sen på nästa lektion 30 % så står man någonstans där emellan. Och om du arbetar på 70 % så hamnar du där, så jag tror att det är en utjämning mellan att det bedömer varje lektion som sen kommer fram till ett bra betyg i slutet (Rickard).

Eleven Mary ger en annan syn på hur bedömningen görs genom att läraren använder sig av olika matriser för olika innehåll:

Läraren typ lägger in, alltså det står ju i vår matris, alltså det står typ alla olika saker som man ska typ ha uppnått i idrottskursen sen så markerar han så här på orientering var detta, typ C-nivå och bollsport var det typ D-nivå och så. Och sen till slut så ser han ju vart man ligger på själva matrisen och då blir det ett betyg där (Mary).

Eleverna har angett att bedömningen i ämnet varit svår att sätta fingret på vad, när och hur bedömningen sker med undantag för löpning, simning och skriftliga inlämningsarbeten. De intervjuade eleverna lyfter även fram att tiden inte finns för övning och anser att de blir bedömda i stort sett hela tiden.

7.3.2 Fritidens betydelse

[...] det finns vissa som typ tränar vanligtvis så i veckan och så, då får dem ju liksom högre betyg lättare idrott eftersom de gillar ju idrott. De tränar ju alltså på gym, alltså utanför skolan och så är ju deras mål. Alltså, vara en sån träningsmänniska. Så dem har ju liksom lättare att få ett högre betyg eftersom de är ju alltid med då, alltid nästan bäst på allting och så (Mary).

Ovanstående citat visar elevernas gemensamma synsätt om att fritidens betydelse kan komma att påverka betyget i Idrott och hälsa positivt för elever som utövar fysisk aktivitet på fritiden. Majoriteten av eleverna menar på att elever som är bra på bollsport gynnas av innehållet, eftersom undervisningen domineras av bollsporter. Gabriel säger att: "Om man är bra eller bollkunnig och så tror jag klart läraren bedömer det eller får högre betyg. Ja han kollar ju hur man presterar och utgår från det" (Gabriel). Däremot är det inte bara bollsportande elever som gynnas av undervisningen utan även de som tränar på gym på fritiden, hävdar eleverna. Mönstret som går att finna bland elevernas svar är att undervisningen gynnar idrottsaktiva elever. Prestationsmomenten i undervisningen är en del av bedömningen enligt flertalet elever, då eleverna bedöms efter tidtagning i exempelvis löpning. Rickard lyfter även fram att generella kunskaper i hur man tränar, hur man lägger upp personliga tränings-program samt erhållandet av den allmänna kunskapen om idrotten betygssätts.

Man kanske är mer fysiskt aktiva eller har flera olika idrotter, som att de kanske spelar fotboll och är mer aktiverade än andra och det är klart att det gör skillnad och vissa blir mer utsatta för mer press än andra av läraren ser om vissa har bättre uthållighet än andra (Ida).

I citatet uttrycker Ida att en del elever som är idrottsaktiva blir mer pressade av lärare. Däremot tycker Daniel tvärtom, elever som inte tränar på fritiden blir mer pressade av lärare eftersom de måste ha samma förutsättningar som de idrottsaktiva eleverna när de exempelvis ska bedömas i kondition. Enligt Daniel skulle man kunna skraddarsy bedömningarna efter varje elevs idrottsbakgrund och hur de därefter presterar, då alla

har olika mål. Rickard menar istället på att de elever som bär på goda förkunskaper bör ha högre krav medan de som har lägre förkunskaper borde ha lägre krav. Men samtidigt kritiserar han detta då han tror att ett sådant upplägg inte skulle vara välkommet bland eleverna på grund av en orättvis kategorisering. Han lyfter även fram att de idrottsaktiva eleverna inte har lika stor nytta av idrotten som de som inte utövar det alls. För de som inte gör någonting på fritiden är det mycket mer viktigt med lektionerna än för de som är idrottsaktiva.

Avslutningsvis kan elevernas svar summera att fritidens betydelse gynnar elever som är mer fysiskt aktiva. Enligt Victoria bedöms man i hur bra man är på idrott, vilket de idrottsaktiva eleverna visar på lektionerna som i sin tur leder till ett högre betyg. Däremot anser Mary att om man lägger lite mer tid i alla ämnen utanför skolan, så tror hon att alla har chansen att bli bättre, vilket även gäller i ämnet Idrott och hälsa.

7.3.3 'Man får ett E bara man är aktiv'

Eleverna uttrycker sig väldigt lika kring vilka krav man måste uppnå för att nå ett E, enligt elevernas tolkning av ämnesplanen. Majoriteten av eleverna vet inte exakt vad som krävs för att få ett E, men har sina aningar om vad de blir betygsatta i. Eleverna som studerar på friskolan antydde att de blev betygsatta under den egna träningen, då läraren tittade på hur man utförde övningarna. Ida uttryckte att "Man får ju godkänt om man kommer hit på lektionerna och det krävs lite mer än att bara vara här" medan Mary ansåg att det räckte med att man nästan alltid var ombytt på lektionen för att få ett E. Enligt Mary var det även viktigt att engagera sig, istället för att hoppa över huvudaktiviteten kan man göra något annat i och med att det som bedöms handlar om att vara aktiv inom aktiviteterna man utövar. Maria svarade att hon tror hon blir betygsatt efter hur man utfört momenten i exempelvis fotboll, då det är bollkontroll och arbetet med armarna som bedöms. I och med att Linda inte vet när man blir bedömd, springer hon istället bara runt och har kul på lektionerna men när hon känner på sig att det är på allvar och bedömning ska ske, gör hon sitt bästa. Rickard tycker inte att läraren förmedlar till eleverna vad betygsättningen grundar sig på och därför tror han att bedömningen handlar om varje persons individuella förmåga. För övrigt grundar sig bedömningen på elevens engagemang och attityd till studierna, enligt Rickard. Trots att många elever uttrycker att det exempelvis handlar om att engagera sig på lektionen för att få betyget E, vill däremot Daniel veta tydligt vad som egentligen krävs för att få ett E inom Idrott och hälsa 1.

7.3.4 Analys

Intervjupersonerna, studiens subjekt, är dem som sätter ett innehåll i de rådande diskurserna utifrån deras åsikter, tankar och upplevelser. Subjekten framhäver att betyg- och bedömningsdiskursen är en viktig faktor för viljan att delta i ämnet Idrott och hälsa och är en yttre faktor som påverkar ämnes- och deltagandediskursen som både subjekten och objekt samverkar i (Foucault, 1982). Däremot uttryckte de intervjuade eleverna i resultatet att de var nöjda med ämnets innehåll och därför var en förändring i innehållet inte nödvändigt. Deras ovilja att förändra kan kopplas till deras tro på vad objektet betyg grundas på en orubblig ämnesplan (Foucault, 1982). Flertalet elever, framförallt tjejerna uttryckte dock sitt missnöje över bollspelsdiskursen i ämnet samtidigt som de är medvetna om att ämnesplanen är styrande för andra objekt, undervisning och bedömning som påverkar deltagandet. Intervjupersonerna uttrycker objektet betyg som ett maktmedel, som tydligt visar på vad eleverna ska uppnå för att få ett betyg och är en tydlig yttre påverkansfaktor som Foucault (1982) belyser. "Man har alltid hört att man ska kunna bollspel" uttrycker Linda i intervjun medan Ronja menar på att de blir bedömda hela tiden, vilket tyder på ett tydligt mönster bland intervjupersonernas svar i resultatet om att de inte är införstådda i ämnesplansdiskursen.

Intervjupersonerna lyfter att de inte känner att de vet vad, när och hur de blir bedömda och betygsatta. Lärare har i sin roll kunskapen om vad som står i objektet, ämnesplanen och ska förmedla dess innehåll begripligt för eleverna så att de är väl införstådda med vad som styrs av ämnesplanen (Foucault, 1982). Intervjupersonerna talar om att lärarna belyser kort om ämnesplanens innehåll vid kursstart och vid något enstaka tillfälle, därefter fick eleverna ta ett eget ansvar att söka efter ämnesplanen själva via skolans lärplattform. Lärare verkar vara återhållsamma med förmedlingen av ämnesplansdiskursen, vilket gör att de behåller makten över ämnet och eleverna. Eleverna får själva skapa sig sin bild om vad som är betydelsefullt för objektet betyg, vilket kan innebära att de får bristfällig förståelse vad ämnet syftar till och bedöms inom. När subjekt och objekt möts inom samma diskurs, talar Foucault (1982) samt Winter (2000) om en verklighet som skapas utifrån subjektens vittnesmål och som kan påverkas av yttre krafter, objekt, vilket kan jämföras med ämnesplanens bristande förmedling av läraren med elevernas bristande kunskaper i ämnesplanen. Förändringen i ämnet har gjort det ännu svårare att bedöma och betygsätta eftersom ämnets innehåll är svårtolkat och möjligt tillika på flera sätt, för både lärare och elever. Det faktum

som råder om att intervjupersonerna säger sig ha svårt att veta vad, när och hur de blir bedömda kan vara avgörande till varför eleverna väljer att delta eller inte i ämnet.

Det finns dock områden som eleverna vet att de blir bedömda inom och framhåller olika objekt som simning, löpning och skriftliga arbeten som betygsgrundande, samtidigt som flertalet inte vet om vad, när och hur de blir betygsatta i inom andra objekt som exempelvis bollspel (Foucault, 1982). Aktiviteter som simning, löpning och skriftliga arbeten genomförs vid få tillfällen per läsår samtidigt som bollspelet är dominerande, trots detta har intervjupersonerna mer förståelse i vad de blir betygsatta i de mindre förekommande aktiviteterna. Eftersom bollspeldiskursen domineras och eleverna inte vet hur och vad som bedöms inom det frekventa innehållet, kan detta leda till att elever med bristande intresse och kunskap av bollspelandet får en negativ inställning som kan påverka deltagandet. Betygsdiskursen i objekten simning och löpning utgick ifrån tid, vilket tyder på tydliga prestationskrav för elever då de uppfattar det som betygsavgörande (Foucault, 1982).

Resultatet visar att fritidens betydelse är ett objekt som kan påverka intervjupersonernas betyg i ämnet Idrott och hälsa utifrån den rådande ämnesdiskursen (Foucault, 1982). Enligt intervjupersonerna finns det elever som gynnas av deras bakgrund i föreningsidrotter, inom framförallt bollsport. I och med att ämnets innehåll domineras av en bollsportdiskurs, som utgör ett markant objekt i undervisningen, skapas förutsättningar till ett högre betyg för dessa elever på grund av fritidsintresset bollspel. Läraren sätter press på alla elever efter deras förutsättningar oavsett om de är föreningsidrottare eller inte. Det finns samma kravbild för betygen för alla elever, vilket leder till att föreningsidrottare får högre betyg eftersom deras förkunskaper värderas högt inom ämnet. Eftersom bollspeldiskursen dominerar ämnets innehåll får den en avgörande betydelse för betyg och bedömning av elever, vilket kan bidra till ett negativt deltagande för elever som inte förstår meningen med bollspelandet (Foucault, 1982).

Intervjupersonerna framhöll att de ickedeltagande eleverna inte deltog på lektionerna på grund av förmodad lathet. Ordet lathet ansågs tyda på intervjupersonernas syn över hur enkelt det kan vara att uppnå betyget E i ämnesdiskursen. Hade de ickedeltagande eleverna varit ombytta på lektionerna och utövat objektet, de planerade aktiviteterna, efter sina egna förutsättningar skulle de enligt intervjupersonerna, uppnå vad

betygsdiskursen inom ämnet avser för betyget E. Däremot elever som utövar andra substitut istället för objektet, val av huvudaktivitet, är medvetna om att de inte har förutsättningar att erhålla ett högre betyg på grund av deras val av substitut. Detta visar på att substituetsdiskursen inte värderas som val av huvudaktivitet, utifrån lärarens betygsättning. Läraren erhåller en makt över betygsdiskursen, vilket blir en påtryckningsfaktor för deltagande, som eleverna ska förhålla sig till för att få ett betyg (Foucault, 1982). Detta blir ett tydligt exempel på hur subjekt och objekt samspelar inom samma diskurs, ämnesdiskurs, och hur detta kan påverka upplevelserna, erfarenheterna och åsikterna i detta fall när det handlar om objektet betygsättning (Foucault, 1972). Därför tvingas eleverna till att delta i objekten, de planerade aktiviteterna, för att kunna erhålla ett högre betyg eftersom substituten enbart ger eleven möjlighet till ett E.

Ämnesdiskursen är inte detsamma för eleverna, enligt intervjupersonerna i studien, eftersom resultaten visar att det finns olika inriktningar inom diskursen. Exempelen på inriktningar inom ämnesdiskursen är aktivitetsdiskursen och hälsoaktivitetsdiskurs som behandlar kopplingen mellan fysiska aktiviteter och dess påverkan på hälsan samt den idrottsliga aktivitetsdiskursen. Detta visar att elever som inte är aktiva är strävan efter hälsoaktivitetsdiskurs viktigare, för att ge dem ett syfte till att delta i ämnet. De elever som redan är aktiva blir syftet istället att göra idrottsliga prestationer och ses som viktig. Detta synsätt summerar den värdering som intervjupersonerna anser att lärare har vid användandet av objektet betyg (Foucault, 1982).

7.4 Summering av analys

De tre huvudrubrikerna ”Ämnets innehåll – ett ”måste” i deltagandediskursen?”, ”Att delta i ämnet – att upprätthålla diskursen” och ”Betyg och bedömning – i linje med vilken diskurs?”, redogör studiens resultat och analys och sammankopplas med studiens teori, diskursanalys. I studiens resultat framkommer en rad olika diskurser som påverkar elevernas deltagande, ickedeltagande samt önskvärda förändringar i ämnet. Nedan summeras de tre rubrikerna till en sammanfattande analys över studiens viktigaste upptäckter.

Utifrån resultatet kunde vi se ett betydande samspel mellan lärare och elev, ett samspel som kunde påverka elevers deltagande i ämnet, genom hur maktdiskursen tas i uttryck av läraren. Intervjupersonerna talar ofta om lärarens betydelse för inställningen till ämnet och flertalet av intervjupersonerna återkom till de negativa erfarenheterna från högstadiet (Foucault, 1982). Erfarenhetsdiskursen som följde med från högstadiet kan innebära en uppförsbacke för lärare på gymnasiet kring de eleverna som valt att ställa sig vid sidan av undervisningen på högstadiet. Intervjupersonernas inställning till ämnet hade utvecklats positivt på gymnasiet och den huvudsakliga anledningen till detta är en ökad egen träning i aktivitetsdiskursen.

De intervjuade eleverna visade en osäkerhet kring vad ämnet syftar till i de valda aktiviteterna, ännu mindre visste eleverna för vad, när och hur de blev bedömda i ämnet, med ett par undantagsfall för objekten löpning, simning och skriftliga arbeten (Foucault, 1982). Eleverna var osäkra med vad som förväntades av dem och i intervjuerna tydliggjordes det att de gjorde sina egna tolkningar av vad de fick betyg inom och vad som stod i ämnesplanen. Ickedeltagandet på lektionerna berodde främst på, enligt intervjupersonerna, ett ointresse för Idrott och hälsa bland elever och då framförallt kopplat till det valda innehållet. Det var i huvudsak flickorna som framförde kritiken mot innehållet, då de ansåg att innehållet fortfarande var bollspelsdominerande. Ämnet domineras av bollspelsdiskursen, vilket ansågs främja primärt föreningsaktiva fotbollspelande pojkar. Detta skulle kunna leda till motsättningar i ämnet mellan föreningsaktiva elever och de icke föreningsaktiva elevers deltagande. Elever som inte uppträder efter den rådande ämnesdiskursen, ombytt till träningskläder, kan bli utesluten från undervisningen och hänvisas regelbundet till promenader. Sidoaktiviteter som exempelvis promenader syftar enbart till att få elever att utöva någon form av

rörelseaktivitet men blir värderat som ickedeltagande elever som inte är berättigade att ta del av ämnets kunskaper.

Avslutningsvis, kan vi summera avsnittet med att det har gått att se olika objekt, som enligt intervjupersonerna påverkat deltagandet i ämnet Idrott och hälsa (Foucault, 1982). Det är framförallt två diskurser som går att finna i intervjupersonernas utsagor, aktivitetsdiskurs och hälsodiskurs, där eleverna har olika ingångsvärden till vad ämnet syftar till och vad ämnet sedan innehåller. Aktivitetsdiskursen är det som huvudsakligen präglar de berättelser som eleverna lyfter fram som det som pågår i ämnet där det är aktiviteterna och prestationen som står i fokus. Hälsodiskursen kan idag vara ett förkläde på ämnet då intervjupersonerna anser att ämnet syftar till att de ska ha roligt och skapa ett intresse för Idrott och hälsa för att främja sin egen hälsa. Hälsodiskursen kan då komma att hamna i skymundan i och med att aktivitetsdiskursen tar ett större utrymme ifråga om ämnets innehåll, deltagande och betyg.

8 Diskussion

I detta kapitel kommer fyra huvudsakliga diskussioner presenteras, varav i de två första grundar sig diskussionen på studien i sin helhet kopplat till tidigare forskning. Den tredje diskussionen behandlar studiens metodanvändning i undersökningen och sedan presenteras studiens slutsats som belyser undersökningens upptäckter. Avslutningsvis lyfter vi också fram förslag till vidare forskning inom detta ämne som studien grundar sig på.

8.1 Deltagande eller ickedeltagande i Idrott och hälsa 1

Idrott och hälsa bär på ett viktigt uppdrag som ska ge eleverna förutsättningar till att utveckla kunskaper och förmågor för att kunna påverka sin hälsa genom fysiska aktiviteter i ett livslångt perspektiv (Skolverket, 2011). Trots det finns det ändå elever som väljer bort undervisningen genom att inte delta på lektionerna. I Skolinspektionens tillsyn (2010) och i NU03 (Eriksson, 2005) påpekas det att frånvaro i ämnet var högt, vilket framkom i vårt resultat eftersom det alltid var någon i klasserna som inte deltog på lektionen. Syftet med undersökningen var att undersöka varför ett urval av gymnasieelever väljer att delta respektive avstår från att delta i ämnet. Flertalet av respondenterna i studien ansåg att deltagandet främst berodde på undervisningens innehåll och att de ville ha betyg i ämnet.

Tre slutsatser upptäcktes i undersökningen och är: *Valet av undervisningsinnehåll, betyg som medel till att vara en aktiv elev och deltagande efter en viss mall*. Dessa tre objekt påverkar elever till både ett deltagande och ett ickedeltagande i ämnet. Eleverna nämner i intervjuerna att på gymnasiet finns möjligheten att kunna utöva en annan aktivitet än det som läraren planerat till lektionen, till exempel träna i det närliggande gymmet. Samtidigt vittnar eleverna om att det vanligaste substitutet till undervisningen om eleven inte deltar på lektionen är att de får gå en promenad. Vi frågar oss varför aktiviteten promenad aldrig uppkommer som en huvudaktivitet där alla elever är med och får ta del av kunskaper runt promenaden. Eftersom lärare frekvent väljer promenaden som substitut bör det finnas ett värde i aktiviteten som går att sammankoppla till ämnets kunskapskrav. Det visar sig dock att elever som inte deltog i den planerade undervisningen utan utövade andra aktiviteter, förväntade sig lägre betyg eftersom aktiviteterna uppfattades som enbart sysselsättningsåtgärder som inte syftar till att bidra till någon måluppfyllelse. Detta underlag indikerar på att lärare måste ändra på

sitt ställningstagande och vara mer flexibel i sitt handlande för att värdera de alternativa aktiviteterna lika högt som huvudaktiviteterna.

Undersökningen visar även att de intervjuade eleverna uppfattar att elever som inte uppfyller kravmallen för ämnet Idrott och hälsa exkluderas och förpassas till andra aktiviteter utanför undervisningen. Kravmallen är framförallt att elever ska, för att kunna överhuvudtaget vara inkluderad i undervisningen vara ombytt. I undersökningen ges exempel på att lärare ger elever som är oombytta möjlighet att delta i viss mån men oftast som bollkalle eller liknande. I ett ämne som Idrott och hälsa är frågan om det verkligen är tvunget att vara ombytt för att tillgodogöra sig stora delar av ämnet, då den nya ämnesplanen från 2011 är mångfasetterad med både kunskaper och färdigheter som kan uppvisas såväl praktiskt som teoretiskt (Skolverket, 2011). Deltagandet visade sig vara högre i de teoretiska lektionerna än i de praktiska i friskolan, vilket medför att rörelserna i praktiken får mindre betydelse om man särskiljer ämnet i en praktisk och en teoretisk del. I resultaten uppfattas det på eleverna att de har svårt att förstå vad man ska lära sig på de praktiska lektionerna, utöver de fysiska färdigheterna.

Det finns en tradition inom Idrott och hälsa om att vara ett ämne som är till för att skapa rörelseglädje och låta eleverna testa på en rad av sportaktiviteter. En tradition som även går att spåra i den debatt som ständigt finns i ämnet om elevers behov av ökad rörelse genom utökad undervisningstid som ska leda till positiva effekter för de övriga ämnena. I studiens resultat framkom det, i likhet med tidigare forskning, att bollsport är ett dominerande inslag i ämnet, vilket uppfattades som både positivt och negativt av de intervjuade eleverna. Trots att forskning tidigare har lyft denna problematik och har från flera håll fått stark kritik för att vara anpassad efter föreningsidrott, är det inte mycket av innehållet som har förändrats. Denna tradition har mynnat ut i ett lektionsinnehåll som funnits på pojkarnas planhalva och dominerats av olika typer av bollspel, vilket i studien har kritiserats och fått konsekvensen av att tjejernas deltagande hämmats på grund av en rådande norm i ämnet och de höga betygen i ämnet har tillfallit främst fotbollspelande killar (Skolinspektionen, 2010; Redelius, 2004; Londos, 2010).

Studien visar att det finns tydliga prestationskrav som eleverna uppfattar som betygsavgörande. Det intressanta är att prestationsmoment som löpning, simning och styrka, som utgör en liten del av undervisningsinnehållet, visste flertalet elever vad, när och hur de blev bedömda. Däremot i bollsporter som tar en större plats i

undervisningen, visste eleverna inte alls om vad, hur och när de bedömdes. Enligt Nyberg (2014) är det viktigt att belysa begreppet rörelseförmåga i ämnet eftersom det sammanflätar de praktiska och teoretiska kunskaperna, för att eleverna ska få en förståelse över vad de ska lära sig i ämnet. Vi kan tolka studiens resultat som att eleverna har svårt att förstå rörelseförmågorna i ämnet och även andra mål i ämnet som exempelvis i bollsport, då flertalet elever tror att det handlar om att prestera så bra som möjligt i det färdiga spelet. Eleven Linda uttrycker i intervjun "Man har alltid hört att man ska kunna bollspel", vilket visar tendenser på att det råder en brist på kännedom bland eleverna om vad kunskapskraven i ämnesplanen egentligen säger. Eleverna uttrycker att det är prestation och hur aktiv man är på lektionerna som avgör betyget. Vi anser det som viktigt att läraren tydligt förmedlar till eleverna vilka mål som arbetas mot inom alla aktiviteter i Idrott och hälsa. Trots att bollspel utövas kontinuerligt på lektionerna kan målen inom just detta område vara olika vid olika tillfällen eftersom bollspel i sig inte är något kunskapskrav.

Avslutningsvis, kan vi lyfta fram för att få betyget E i ämnet Idrott och hälsa så är det ofta inte kunskapskraven som uppfattas som avgörande bland de intervjuade eleverna. Tidigare beskrev vi att ämnet har ett dolt krav om att vara ombytt på lektionerna och detta krav visar sig i vissa fall uppfattas som grundläggande för att erhålla betyget E, något som Redelius (2008) också lyfter fram i sin forskning. Eleverna behövde även vara fysiskt närvarande och utöva huvudaktiviteten efter sin egna förmåga, vilket innebär att aktivitetsnivån och ombytet sätts före färdighetsnivån. Problemet för Idrott och hälsa blir då att kunskapskraven som eleverna ska uppfylla för att få ett E som betyg åsidosätts, då värderas inte ämnet som ett kunskapsämne utan ses som ett ämne för rörelse, glädje och rekreation. Bosworth (1994) belyser i sin studie elevers behov av att förstå syftet i undervisningen för att finna motivation, men för att ämnet på sikt ska få en större tilltro som kunskapsämne kan vi se att en förändring behövs. För ett ökat deltagande skulle förändringen kunna handla om att alla elever ska känna sig sedda utifrån sina egna förutsättningar och erfarenheter, vilket kan innebära att ämnet behöver vara mer flexibelt när det kommer till val av undervisningsinnehåll. Vi kan dra slutsatsen om att eleverna måste få en god kännedom om kopplingen mellan ämnet och ämnesplanen för att kunna förstå meningen med ämnet Idrott och hälsa och bära med dess kunskaper i framtiden.

8.2 Förändringar i ämnet

Majoriteten av eleverna säger sig ha en positiv inställning till hur ämnet ser ut och därför var inte en förändring i innehållet nödvändigt. De elever som hade en positiv syn till ämnet var elever som deltog på lektionerna, men vi kunde ändå observera ett mönster som rådde bland eleverna. Eleverna visade sig vara okritiska till ämnet och hyste ett stort förtroende för läraren, då eleverna konsekvent gjorde det man skulle på lektionerna. Eftersom eleverna inte är införstådda i vad som står i ämnesplanen och vad som betygsätts, kan vi se att kommunikationen mellan lärare och elev saknas och läraren istället befäster sin maktposition så att eleverna bara tar emot budskapen. Detta kan vi tolka som att eleverna bildar sig en egen uppfattning om vad som står i ämnesplanen, vilket medför att de helt enkelt accepterar innehållet utan att ifrågasätta vad som egentligen ska uppfyllas i ämnesplanen. I studien påvisas dock att eleverna efterfrågar valmöjligheter i undervisningen och att föreningsidrotter inte är något som alla lockas av. Gymnasieungdomarna idag går exempelvis på gym, springer löprundor eller powerwalkar i större utsträckning istället.

Eleven Maria uttrycker i intervjun att varje gång klassen får chansen att välja ett innehåll så blir det ständigt killarna som bestämmer innehållet och då blir det fotboll. Därför kan vi reflektera över hur undervisningen i Idrott och hälsa istället hade sett ut om man införde exempelvis särundervisning, vilka effekter det hade gett i tjej- respektive killgrupp. Samundervisning infördes i samband med läroplanen Lgr80 (Lundvall, 2004) och trots detta har en av oss ändå undervisats skilt från det motsatta könet på högstadiet. Hannon och Ratcliffe (2007) lyfter fram i sin studie framgångsrika faktorer för tjejgruppen som kollektiv inom ämnet, men samtidigt kan tjejer med stor rörelsekompetens skulle kunna ha en större utmaning och möjlighet till att utvecklas i samundervisning än genom särundervisning. Denna upptäckt överensstämmer med en av oss författare till studien som har föreningsidrott som bakgrund och upplevde på högstadiet, i likhet med Hannon och Ratcliffe (2007), att man inte utvecklades genom samundervisning. Trots att särundervisningen gav positiva effekter på deltagandet kunde man märka av att deltagandet sjönk då få gånger av samundervisning skedde. Den nationella utvärderingen (NU03) som gjordes av ämnet 2003 (Eriksson, 2005) visade också att pojkar oftare var mer aktiva än flickor under lektionerna. Tankar som uppkommer hos oss är att särundervisning eller nivågruppering skulle kunna lösa delar på problematiken, men det är inte en lösning som ger en fullständig tillfredsställelse för alla elever.

8.3 Slutsats

- Det finns ett behov av flexibilitet av läraren eftersom valen av aktiviteter i Idrott och hälsa 1 inte tillfredsställer alla elever, vilket leder till ett ickedeltagande, det vill säga, eleven befinner sig inte på lektionen.
- Förändringar i ämnet som eleverna vill se är mer av egen träning och valmöjligheter utöver huvudaktiviteten. Bollspelsdominansen behövs brytas för att kunna möta en bredare elevgrupp.
- Deltagandet i Idrott och hälsa 1 påverkas om eleverna följer den dolda kravmallen, eller inte. Kravmallen innebär att eleven ska vara ombytt, delta i huvudaktiviteterna och göra det som läraren säger.
- Betyg ses som ett medel för att eleverna ska vara aktiva på lektionerna, eftersom de oftast vill erhålla ett betyg. I nuläget är inte eleverna insatta i vilka kunskapskrav som ämnesplanen har, vilket gör att dem tror att det är prestation och hur aktiv man är på lektionerna som avgör betyget. Förmedlingen av ämnets syfte och dess kunskapskrav behöver därför bli tydligare.

8.4 Metoddiskussion

En undersökningsmetod har alltid sina för- och nackdelar, därför gäller det att väga dessa mot varandra för att finna den bäst möjliga vägen för den valda studien. I studiens begynnelse föll valet av metod på kvalitativa intervjustudier, eftersom vi var nyfikna på att fördjupa oss i elevernas perspektiv. Flera tidigare studentuppsatser har grundat sig på kvantitativa metoder och vi ville inte upprepa dessa. Intervjustudierna gick bättre än vad vi hade förväntat oss, eftersom vi tillsammans inte har utfört elevintervjuer på gymnasieskolan tidigare. Det var intressant att höra elevernas egna utsagor, där de själva fick uttrycka sig kring ämnet. Emellertid kan vissa svar ha besvarats efter vad intervjupersonerna tror att vi forskare vill höra och därför kan svaren ha överdrivits något på vissa frågor. Om undersökningen istället hade utgått från en kvantitativ metod med enkäter, hade undersökningen förlorat elevernas fördjupade resonemang eftersom vi forskare redan bestämt ramen för vad svaren skulle kunna vara.

Fördelen med en kvalitativ intervjumetod var att vi kunde gå på ner djupet, genom att ha möjligheten att ställa ytterligare frågor än de förutbestämda. Nackdelen är att uppsatsen inte kan ge en generell beskrivning av problematiken eftersom urvalet enbart

är tio elever, vilket innebär att elevernas enskilda utsagor får en stor betydelse för studiens resultat. Det kan vara lätt hänt att forskare som är välförankrade i ämnet kan ha en terminologi som intervjupersonerna inte är bekanta med, vilket framkom i intervjuerna. Det kan vara en pedagogisk utmaning att formulera sig på ett begripligt sätt för intervjupersonerna, men lika viktigt för att inte skapa missförstånd och att motivationen riskerar att försvinna när de inte förstår.

När vi ser tillbaka på våra intervjuer kan vi fastslå att vi kunde ha gjort annorlunda med vissa handlingar, vi skulle till exempel ha uppsökt ett par av de elever som valde att stanna kvar på friskolan på lektionstid. I en jämförelse med om vi istället valt enkäter som metod, hade vi i större utsträckning nått fler elever eftersom de allra flesta klasser på gymnasiet har Idrott och hälsa 1 på sitt schema. Enkäterna hade istället kunnat delas ut på skolan i samband med ett undervisningstillfälle, oavsett ämne.

Avslutningsvis kan vi se att vi själva är en faktor som kan påverka studiens framställning. Vi är två lärarstudenter i slutfasen av vår utbildning som båda har bakgrund inom föreningsidrotter, fotboll och friidrott. Dessa faktorer kan påverka vårt synsätt på hur vi genom våra glasögon betraktar olika områden som behandlas i studien. Dock är det viktigt att akademiska texter skrivs ur ett perspektiv där författaren är oerhört nedtonad och handlingsutrymmet är begränsad.

8.5 Förslag till framtida forskning

Studiens undersökning har fördjupat sig på gymnasieelevers deltagande respektive ickedeltagande i undervisningen i Idrott och hälsa 1. Detta område har studerats tidigare med kvantitativa metoder som undersökningsverktyg och därför valde vi att utgå från en kvalitativ intervjumetod, vilket vi ger som förslag om att ytterligare fortsätta fördjupa sig inom området med hjälp av intervjustudier. Vi kan sakna studier som utgår ifrån gymnasieskolan eftersom tidigare forskning i hög grad har fokuserat på grundskolan.

Till kommande studier kan forskare undersöka enbart på ickedeltagande elever och vad som gjort att de inte väljer att delta i undervisningen. Det kan även vara intressant att undersöka vad som skiljer sig åt mellan studieförberedande och yrkesförberedande elever. Ett tredje undersökningsområde kan vara att jämföra elevernas perspektiv med lärares syn på deltagande respektive ickedeltagande i ämnet samt önskvärda förändringar i ämnet. Elevernas och lärares ställningstagande kan ställas mot varandra och på så vis skapa nya perspektiv för att Idrott och hälsa ska bli ett ämne för alla.

En fördjupning i ämnets innehåll kan leda till en intressant studie genom att undersöka varför ämnet bibehållit den rådande normen som präglas av föreningsidrotter och en bollspelsdominans. Detta skulle kunna bli nyckeln för ett ökat deltagande eftersom i vår studie finns det tendenser som innebär att om normen bryts så kan ämnet få ett större intresse av fler elever.

9 Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka deltagandet respektive ickedeltagandet i ämnet Idrott och hälsa 1 samt studiens intervjupersoners önskade förändringar i ämnet. Vi utförde en kvalitativ intervjustudie med tio gymnasieelever från två olika skolor i en medelstor kommun.

Det visar sig finnas en problematik med elevers deltagande inom skolämnet Idrott och hälsa i Sverige, eftersom tidigare forskning och intervjupersonerna vittnar om att det finns elever som regelbundet väljer att inte delta på lektionerna. Intervjupersonerna framhåller att ämnets innehåll och betyget i ämnet påverkar elevers val till deltagande. Framförallt var det betygen som eleverna ansåg vara en viktig drivkraft eftersom det kunde påverka deras deltagande. Intervjupersonerna visade på okunskap kring ämnesplanen, vilket kan göra att eleverna förlitar sig på lärarens kunskaper kring sambandet mellan ämnesplan och innehåll samt kunskapskraven. Denna problematik som existerar inom Idrott och hälsa behöver ändras för att eleverna ska bli medvetna om vad ämnet egentligen syftar till och vad som förväntas av eleverna för att få ett betyg.

Oavsett för vilket intresse intervjupersonerna kände för ämnet, erhöll majoriteten en positiv attityd mot ämnet. Trots den positiva inställningen, framhöll de att en omfördelning av ämnets innehåll behövdes för att öka deltagandet i undervisningen. Faktorer som de intervjuade eleverna tror kan förändra deltagandet är att implementera fler aktiviteter som dans, egen träning men även minska på bollsportsdominansen. Eleverna verkar söka efter en meningsfullhet i ämnet som kan innefatta förståelsen med sambandet mellan ämnesplan och undervisning. Vi ser ett behov av flexibilitet i ämnet där läraren kan erbjuda likvärdiga substitut och att aktiviteterna erhåller ett likvärdigt syfte utefter ämnesplanen som den planerade huvudaktiviteten. Avslutningsvis, måste en förändring av ämnets norm ske för att Idrott och hälsa ska bli ett ämne för alla, där ingen elev ska exkluderas från undervisningen oavsett vilka förutsättningar, behov eller kunskapsnivå de bär med sig.

10 Referenser

- Allender, Steven. Cowburn, Gill. Foster, Charlie (2006). *Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies*. Health Education Research, v.21 nr.6 s.826-835
- Backman, Erik, Larsson, Håkan & Redelius, Karin (2004).
Mellan nytta och nöje:bilder av ämnet idrott och hälsa. Stockholm:
Idrottshögskolan
- Bergqvist, Ebba (2015). *Dubbelt så mycket idrott ger bara dubbelt så mycket ogiltig frånvoro*. Nyheter24 2015-05-04. <http://nyheter24.se/1000timmar/796734-dubbelt-sa-mycket-idrott-ger-bara-dubbelt-sa-mycket-ogiltig-franvaro>
Hämtad från internet: 2015-11-05
- Bosworth, Derek (1994). *Truancy and Pupil Performance*. Education Economics, v2 n3 p243-64 1994.
- Brooks, Fiona., & Magnusson, Josefine. (2006). *Taking part counts: adolescents' experiences of the transition from inactivity to active participation in school-based physical education*. Health Education Research, 21, 872-883.
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. rev. uppl. Malmö: Liber
- Carp, Ossi (2013). *Sverige sämst i klassen*. Dagens nyheter 2013-12-03.
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/sverige-samst-i-klassen/>
Hämtad från internet: 2015-11-03
- Dartsch, Christine & Pihlblad, Johan (red.) (2013). *Spela vidare: en antologi om vad som får unga att fortsätta idrotta*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
<http://www.gih.se/Documents/CIF/Uppdraget/2012/Spela-vidare.pdf>
Hämtad från internet: 2015-11-03
- Delbos-Piot, Isabelle & Michaud, Pierre-André, (1998) *Silent Dropouts in Health Surveys: Are Nonrespondent Absent Teenagers Different From Those Who Participate in School-Based Health Surveys?* JOURNAL OF ADOLESCENT HEALTH 1998;22:326–333
- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Duberg, Anna. Möller, Margareta. Taube, Jill (2013) *Dans kan ge unga skydd mot psykisk ohälsa*. Läkartidningen 36/2013. <http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Klinisk-oversikt/2013/09/Dans-kan-ge-unga-skydd-mot-psykisk-ohalsa/> Hämtad från internet: 2015-11-05

- El-Khouri, Bassam, Månsson, Josefin, & Sundell, Knut (2005). *Elever på vift. Vilka är skolkarna?* Forsknings- och Utvecklingsenheten, Stockholms stadsledningskontor
FoU-rapport 2005:15
- Engström, Lars-Magnus (2004) *Barn och ungas idrottsvanor i förändring*.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:557/FULLTEXT01.pdf>
Hämtad från internet: 2015-11-03
- Engström, Lars-Magnus (2004). I Backman, Erik, Larsson, Håkan & Redelius, Karin (2004). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan
- Eriksson, Charli (2005). Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU03): Idrott och hälsa. Stockholm: Skolverket.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440> Hämtad från internet: 2015-12-30
- Florence 1998, Foucault, i Faubion (red), Michel Foucault. *Aesthetics, Method, and Epistemology* (New York: The New Press), s. 459. Bakom pseudonymen Maurice Florence döljer sig Michel Foucault.
- Florence, Maurice (1998). Foucault, i Faubion red. Michel Foucault. *Aesthetics, Method, and Epistemo-logy* (New York: The New Press), s. 459.
- Florén, Anders & Ågren, Henrik (2006). *Historiska undersökningar: grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Folkhälsomyndigheten (2014) *Folkhälsan i Sverige*
<http://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationer/Folkhalsan-i-Sverige-Arsrapport-2014/>
Hämtad från internet: 2015-10-05
- Folkhälsomyndigheten (2013) *Fysisk aktivitet*
<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/fysisk-aktivitet/>
Hämtad från internet: 2015-11-02
- Foucault, Michel (1982). The Subject and Power, efterord i Hubert Dreyfus & Paul Rabinow, *Michel Foucault. Beyond Structuralism and Hermeneutics* New York: Harvester Wheatsheaf, s.308-326
- Foucault, Michel (1972). *Vetandets arkeologi*. 1. uppl. Staffanstorp: Cavefors
- Hannon, James C. Ratliffe, Thomas. (2007). *Opportunities to Participate and Teacher*

Interactions in Coed versus Single-Gender Physical Education Settings. Physical Educator. Vol. 64 Issue 1, s11-20.

Hermerén, Göran (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Isberg, Jenny (2009). *Viljan till fysisk aktivitet: en intervention avsedd att stimulera ungdomar att bli fysiskt aktiva*. Diss. Örebro : Örebro universitet, 2009

Kirk, David (2006). *The Obesity Crisis' and School Physical Education*. Sport, i Education and Society,11(2): s.121-133.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Håkan. Fagrell, Birgitta. Redelius, Karin (2005). *Kön - Idrott – Skola i Idrottsforum* .

http://idrottsforum.org/articles/larsson/larsson_fagrell_redelius/larsson_fagrell_redelius051214.html

Hämtad från internet: 2005-12-14

Larsson, Håkan. Fagrell, Birgitta. Johansson, Suzanne. Lundvall, Suzanne. Meckbach, Jane. Redelius, Karin. (2010). *Jämställda villkor i idrott och hälsa – med fokus på flickors och pojkars måluppfyllelse*. Stockholm: Skolverket.

Larsson, Håkan och Redelius, Karin (2004). *Mellan nytta och nöje - en introduktion*. I Backman, Erik, Larsson, Håkan & Redelius, Karin (2004). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan

Larsson, Lena (2009). *Idrott - och helst lite mer idrott: idrottslärostudenters möte med utbildningen*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2009.

Londos, Mikael (2010). *Spelet på fältet: relationen mellan ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan och idrott på fritid*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2010.

<http://dspace.mah.se/handle/2043/10517>

Hämtad från internet: 2015-11-05

Lundvall, Suzanne (2004). *Bilder av ämnet idrott och hälsa - en forskningsöversikt*. I Backman, Erik, Larsson, Håkan & Redelius, Karin (2004). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan

Lundvall, Suzanne (2014). *Learning experiences in Physical Education and Health: a longitudinal study*. Global Forum for Physical Education and Sport Pedagogy.

MAX18 (2014). *Andel barn som deltar i idrottsaktiviteter*.

Barnombudsmannen. <http://max18.barnombudsmannen.se/statistiklabbet/?iid=56#2007-2014/region/0/0/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0/?tab=0>

Hämtad från internet: 2015-12-30

Nyberg, Gunn (2014). *Ways of knowing in ways of moving: a study of the meaning of capability to move*. Diss. (sammanfattning) Stockholm : Stockholms universitet, 2014

Ohlsson, Robert (2009). *Representationer av psykisk ohälsa: egna erfarenheter och dialogiskt meningsskapande i fokusgruppsamtal*. Diss. Stockholm : Stockholms 34 universitet, 2009. <http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A236465&dswid=-4063>

Hämtad från internet: 2015-12-30

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Quennerstedt, Mikael (2006) *Att lära sig hälsa*. Örebro: Universitetsbiblioteket

Quennerstedt, Mikael & Öhman, Marie & Eriksson, Charli (2008). *Physical education in Sweden : a national evaluation*. Education-line. 2008. s. 1-17

Raustorp, Anders (2004). *Att lära fysisk aktivitet: bildning i rörelse : livsstil och hälsa*. 1. uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget

Redelius, Karin (2004) *Vilka är vinnare och förlorare i ämnet Idrott och hälsa?* Svensk Idrottsforskning nr 4 – 2004 under rubrik Elevers uppfattning om... andra stycket ett Redelius utan årtal skriv 2004

Redelius, Karin (2008). *MVG i idrott och hälsa – vad krävs då? Elevers syn på lärares bedömningspraktik*. Svensk Idrottsforskning nr 4

Sandahl, Björn (2005). *Ett ämne för alla?: normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet

Schegloff, Emanuel (1997). *Whose text? Whose context?* Discourse and Society, 8, s.165-187.

Schenker, Katarina (2015). *Idrotten är utformad efter en pojklig kropp utan bröst och mens*. Nyheter24 2015-05-04. <http://nyheter24.se/1000timmar/796836-idrotten-ar-utformad-efter-en-pojklig-kropp-utan-brost-och-mens>

Hämtad från internet: 2015-11-05

Siris (2014) *Gymnasieskolan – Elever med avgångsbetyg*. Skolverket

<http://sir.is.skolverket.se/siris/f?p=SIRIS:63:0::NO::>

Hämtad från internet: 2015-12-30

Skolinspektionen (2010) *Mycket idrott och lite hälsa*

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Regelbunden-tillsyn/flygande%20tillsyn/slutrapport-flygande-tillsyn-idott.pdf>

Hämtad från internet: 2015-10-05

Skolinspektionen (2012) *Idrott och hälsa i grundskolan med lärandet i rörelser.*

<http://www.skolverket.se/publhttp://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitet/granskning/idrottgr/kvalgr-idr-slutrapport.pdfikationer?id=2575>

Hämtad från internet: 2015-10-05

Skolinspektionen (2012) *Frånvaro.*

Frånvaro: <http://www.skolverket.se/regelverk/fragor-och-svar/fragor-och-svar-om-betyg/franvaro-1.173354>

Hämtad från internet: 2015-10-27

Skolverket (2001) *Attityder till skolan 2000: [elevers, lärares, skolbarnsföräldrars och all- mänhetens attityder till grundskola och gymnasieskola]* Stockholm: Statens skolverk.

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf824.pdf%3Fk%3D824

Hämtad från internet 2015-11-02

Skolverket (2011) *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.* Stockholm: Skolverket

Skolverket (2010) *På pojkarnas planhalva?: ämnet idrott och hälsa ur ett jämställdhets- och likvärdighetsperspektiv.* Stockholm: Skolverket

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2479>

Hämtad från internet: 2016-12-02

Sverige, Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801), Norstedts juridik, Stockholm, 2010

SVT (2014) *Så tycker partierna om idrottspolitik*

<http://www.svt.se/sport/riksdagspartiernas-svar-om-idrottspolitik>

Hämtad från internet: 2013-10-27

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer.* Lund: Studentlitteratur

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod.* Lund: Studentlitteratur

World health organization (2015) *Physical activity and young people*

http://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet_young_people/en/

Hämtad från internet: 2015-11-02

Åström, Peter (2013). Included yet excluded?: conditions for inclusive teaching in physical education and health. Diss. (sammanfattning) Umeå : Umeå universitet, 2013

Öhman, Marie (2007). *Den rätta viljan – idrott och hälsa i ett styrningsperspektiv.*

Utbildning & Demokrati 2007, vol 16, nr 2, 95–112.

<http://www.oru.se/PageFiles/15299/Öhman.pdf>

Hämtad från internet: 2015-11-03

11. Bilagor

11.1 Brev till verksamma lärare i Idrott och hälsa

Hej!

Vi är två lärarstudenter från Linnéuniversitetet i Växjö som läser på avancerad nivå i ämnet Idrott och hälsa. Nu arbetar vi med ett självständigt arbete och undersöker om gymnasieelevers deltagande i Idrott och hälsa 1. Vi vill ha din hjälp att komma i kontakt med eleverna under någon av dina lektioner, det viktiga är att det är vi som informerar och väljer ut eleven. Här nedan finns studiens huvudfrågeställningar:

- Vilka uppfattningar har ett urval av gymnasieelever om deltagande och ickedeltagande i Idrott och hälsa 1?
- Vilka förändringar inom ämnet behövs enligt eleverna för att Idrott och hälsa 1 ska bli ett ämne för alla elever?

Vi vet om att frågan kan betraktas som känsligt eftersom gör ett urval under lektionens gång men med strikt och tydlig kommunikation med eleverna kommer studien följa de riktlinjer som finns inom forskningsetiska rådets ramar.

Vi önskar att genomföra intervjuerna vecka 48-49. Återkom med tider då du anser det passar dig att vi kommer på besök. Vi hade varit oerhört tacksamma om du kunde hjälpa oss med studien.

Med vänliga hälsningar

Jacqueline Aaby och Andreas Olsson

Du kan nå oss via mail eller telefon.

ao222fx@student.lnu.se

0733564553

ja222ki@student.lnu.se

0735551195

11.2 Intervjuguide

Gymnasieprogram:

Fritidsintressen:

Utövar du någon idrott eller motionsaktivitet på fritiden?

Bästa skolämne:

Sämsta skolämne:

Huvudfrågor

Händer det att du inte deltar ombytt i undervisningen?

- Hur ofta händer det?
- Finns det någon särskild anledning?
- Vilka orsaker tror du att andra elever har?

Vid svar ofta:

- Vilka orsaker att inte delta säger du till läraren?

- **Vilka orsaker tror du att andra elever har?**
- **Vilka orsaker är godkända av läraren för att inte delta?**
- **Var det likadant på högstadiet och lågstadiet?**
- **Hur kommer det sig att du har slutat vara aktiv i undervisningen?**

Vad brukar du eller andra få göra istället ifall ni inte är ombytta?

- Vad tror du är lärarens syfte med dessa aktiviteter?

Är det ofta någon (inte namn utan antal personer och regelbundet) i klassen som inte deltar ombytta i undervisningen?

Känner du dig aktiv i undervisningen när du är ombytt?

- Vad betyder det för dig att vara aktiv i undervisningen?

Vad är ditt favoritinneåll inom Idrott och hälsa? Ge exempel på topp 5 inneåll.

Är det något undervisningsinneåll som du tycker återkommer oftare än andra aktiviteter?

- Finns det aktiviteter som särskilt gör att du avstår att delta? Ge exempel.

- **Om ni hade fler valmöjligheter i undervisningen, hur skulle då ditt deltagande sett ut?**

Brukar det oftast enbart finnas en aktivitet eller flera att välja mellan på lektionen?

Vad tycker du om ämnet Idrott och hälsa? Ge exempel på hur du menar.

- Hur skulle ämnet kunna förbättras enligt dig?
- Hur skulle undervisningen sett ut om tjejer och killar undervisades var för sig?
- **Eller skulle nivåbaserade grupper vara ett alternativ för att öka deltagandet i klassen?**

Vilket betyg är ditt mål i Idrott och hälsa 1?

- Vilken betydelse har betyget i Idrott och hälsa 1 för dig?

Vad tror du att ni blir betygssatta i Idrott och hälsa 1? Har läraren gått igenom ämnesplanen med er? Till exempel vilka kunskapskrav och förmågor ni ska uppfylla för att få ett betyg i ämnet.

- Vad är viktigt att kunna i ämnet tycker du?
- Tycker du att du har tillräcklig kunskap i Idrott och hälsa?
- Tror du att du skulle kunna visa upp dina kunskaper och förmågor bättre i ett annat innehåll än vad din lärare väljer på lektionerna? Ge exempel.
- Tror du att ett annat innehåll skulle skapa förutsättningar för ett högre betyg? Varför? Ge exempel på innehåll.
- **Tror du att ett annat innehåll skulle öka ditt deltagande och skapa förutsättningar för ett högre betyg?**

Har alla elever samma förutsättningar i ämnet, enligt dig? Finns det någon typ av elev som har fördel i ämnet respektive nackdel?

- Varför/varför inte? Ge exempel.